

december 2015

SamenKerk ¹⁰

Uitgave van het Bisdom Haarlem - Amsterdam

**Leo Fijen over het einde
van omroep RKK**

pagina 6

500 kerststallen

pagina 14

Zalig Kerstmis!

	4
	6
	14
	22
	24
	27

In dit nummer

Woord van de bisschop	4
RKK blijft je ziel raken	6
Kroniek	9
Kerst - 'Mensen verwachten een goed verhaal'	10
Kerkengek: Stoere kerken in de polder	12
Kerst - Meer dan 500...	14
Kerstkind en Paaslam	16
Liefdevol nabij zijn	18
Inspiratie	20
Kerstpuzzel	22
Kerst, mis het niet!	24
Kindercatechese: engelenpost	26
Kerst	27
Geboekt	28
Parels uit de Schattengrot: Big Data	29
Van Onderop	30
Kort nieuws	32
Kerkbalans	33
Kerst - Onnozele kinderen	34
Geboekt	37
Personalia	38
WJD Krakau	40

Colofon

SamenKerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem - Amsterdam en verschijnt tienmaal per jaar nummer 10 jaargang nr. 40

Redactie

Christel Kerssens-Van der Pijl (eindred.), Wim Peeters (hoofddred.), Eric Fennis (wnd. hoofddred.), Jim Schilder, Maurice Lagemaat, Eric van Teijlingen, Petra Vermeer

Medewerkers

Marcel Poorthuis, Hein Jan van Ogtrop, Matthijs Jansen, Bert Stolwijk, Michel Bakker, Ernst Meyknecht, Johan Smit

Redactieadres:

SamenKerk
Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon: (023) 511 26 60, Faxnummer: (023) 511 26 59
IBAN: NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
Internet: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

De volgende uitgave verschijnt op 4 februari 2016.

Abonnementsprijs:

€ 30,00 per jaar; buitenland: € 36,00 per jaar
Abonnementenadministratie: (023) 511 26 40

Advertenties:

Borgerpark Media
Postbus 8027
6060 AA Posterholt
Telefoon: (0475) 711 362
E-mail: info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Vormgeving/technische realisatie:

Novente vormgevers, Lunteren

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

De redactie heeft een nieuw emailadres voor uw correspondentie met en kopij voor het bisdomblad.

Nog steeds op de vlucht

Rijdend op een ezel gingen ze,
op de vlucht.
Varend in een bootje
keerden ze ooit terug.
Het kind gered
om voor ons
mensenzoon te worden.

Varend in een bootje kwamen ze,
op de vlucht.
Zwervend door Europa gaan ze,
nog steeds op de vlucht...
Gered of niet,
door wie, door ons,
om hier weer even
mens te worden?

Felicia Dekkers

U bent van harte uitgenodigd voor de nieuwjaarsreceptie van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en het Militair Ordinariaat. Deze wordt gehouden op vrijdag 8 januari 2016 van 16.30 uur - 19.00 uur in de Plebanie van de Kathedrale Basiliek van St. Bavo aan de Leidsevaart 146 te Haarlem.

Kerstmis in een wereld vol geweld

Na de aanslagen in Parijs en in Amerika houdt de wereld de adem in. Hoe nu verder? Politici spreken ferme taal, maar hebben geen werkelijke oplossing. Deze strijd is niet met militaire middelen alleen te winnen. Dit is vooral een geestelijke en ideologische strijd. Hoe moeten we die voeren? Allereerst is het, denk ik, een strijd die gevoerd moet worden binnen de Islam zelf. De radicalisering is als een virus dat deze religie van binnenuit aanvreet. Maar tegelijk is een brede en eerlijke dialoog nodig om samen met de moslimgemeenschap te zoeken naar oplossingen en wegen van vrede. De paus roept hiertoe op. En een respectvolle dialoog sluit getuigenis niet uit. In een artikel las ik overigens dat de moslimgemeenschap in deze tijd ook spiritueel sterk in beweging is.

De nauwe deur naar de hemel

De Pakistaanse arts Nabeel Qureshi schreef er een boek over: *'Seeking Allah, finding Jesus'*. Hij vertelt daarin hoe hij ook zelf westerse immoraliteit identificeerde met het christendom, en slechts minachting voelde voor dit zwakke geloof, maar wel met open hart de Bijbel las. De Heer antwoordde Nabeel met een droom. In zijn droom stond hij voor een nauwe deur. Daarachter was een ruimte waar een groot feest aan de gang was. Hij wilde naar binnen, maar kon niet. Hoezeer hij het ook probeerde, het lukte niet. De volgende dag vertelde hij een christelijke vriend over de droom. Deze was voldoende bijbelvast om hem meteen te wijzen op Lucas 13, waar Jezus zelf zegt: *"Spant u tot het uiterste in om door de nauwe deur binnen te komen, want Ik zeg u, velen zullen het proberen, maar er niet in slagen..."*. De Heer wil ons hiermee niet ontmoedigen, maar duidelijk maken dat niemand op eigen kracht alleen de hemel kan bereiken. Goede daden en het volgen van Gods geboden zijn essentieel, maar niet genoeg. *"Niemand is zonder zonde"*, zegt de Schrift, *"niet één"*. Een Verlosser is nodig.

Zoon van de Allerhoogste

En daarmee ben ik bij Kerstmis. God is mens geworden, zegt de Schrift, om *"ons te verlossen door de vergeving van onze zonden"*. Door zijn lijden en dood heeft Jezus alle consequenties van onze zonden op zich genomen, en is er verge-

ving en verlossing voor ieder die zijn kwaad oprecht berouwt. Maar dat wijst de Islam af. Het erkent Jezus wel als een van de grootste profeten. Het getuigt van zijn maagdelijke geboorte, en heeft diepe verering voor Miriam, zijn Moeder. Het erkent dat Hij blinden deed zien, doven deed horen, en zelfs doden tot leven wakte. Maar het aanvaardt Hem niet als de mens geworden Zoon van God, de Redder, die voor onze zonden stierf aan het kruis, en weer opstond uit de dood. Moslims zien dat als een soort veelgodendom. Maar dat is het niet. Met hen geloven ook wij dat er slechts één God is, maar tegelijkertijd dat Hij geen eenzame Almacht is, maar liefde en relatie in Zichzelf. Simpel gezegd: Wie zou Hij hebben kunnen liefhebben vóór de schepping van engelen en mensen. Liefde is geen energie die je in een potje kunt stoppen. Het is een beweging tussen twee harten. Dat is de kern van Gods Drieëne wezen. Door Christus mogen ook wij God *'Abba'*, Vader, noemen, en ons bemind weten met een eeuwige liefde. Dat alleen is de basis van onze hoop op redding, vergeving en eeuwig leven.

Boko Haram en het gebed

Dat vieren we met kerstmis. De *"Zoon van de Allerhoogste"*, zoals de engel Gabriël Hem bij de aankondiging aan Maria noemt, is gekomen in de geschiedenis, en zal wederkomen in de geschiedenis. Tot die tijd is Hij onder ons in de kracht van

Zijn Geest. Het is aan ons om Zijn hulp in te roepen of niet. Al eerder heb ik het mooie voorbeeld genoemd van bisschop Doeme uit Nigeria, die worstelt met de gruwelen van Boko Haram. Op een nacht bad hij om inzicht. In een visioen verscheen Jezus hem en reikte hem een zwaard aan. Toen hij het aannam veranderde het in een rozenkrans. Hij begreep dat de Heer hem duidelijk maakte dat het gebed en de bemiddeling van Maria alle strijd van mensen moet steunen en zuiveren. Hier raken we aan de essentie van de geestelijke strijd, waarin zowel christenen als moslims verkeren. Als we dat met vertrouwen doen in de dramatiek van deze tijd zullen we Gods hulp ervaren, in de wereld en in ons eigen leven. In die zin wens ik u allen van harte een gezegend kerstfeest. <

+ Bisschop Jozef Marianus Punt

God de Vader bij Maria met kind, Giovanni Benedetto Castiglione, 1645-1647. Collectie Rijksmuseum

RKK blijft je ziel raken...

Leo Fijen over 60 jaar omroep RKK

Kruispunt, The Passion, Echo van eeuwigheid en natuurlijk de Eucharistieviering en Urbi et Orbi. Zestig jaar lang heeft omroep RKK het katholieke geluid over de Kerk in Nederland en wereldwijd laten horen en zien op radio en tv. Sinds 1956 zendt RKK uit, maar eind deze maand verdwijnt de omroep, om op te gaan in de KRO-NCRV. Hoofd RKK Leo Fijen blikt met *SamenKerk* terug op de hoogtepunten van omroep RKK en is hoopvol voor de toekomst: "Het visioen gaat door".

"De omroep RKK bestond de eerste 30 jaar niet als zodanig. KRO en RKK was één pot nat, wat medewerkers en zendtijd betreft. Met het Ad Limina bezoek van de Nederlandse bisschoppen aan de paus in 1993 veranderde dit. De Bisschoppenconferentie werd zich, in het overleg met het Vaticaan, bewust dat de Kerk een minderheid was geworden in onze samenleving en dat ze dus goed met de middelen moest omgaan. De bisschoppen realiseerden zich dat zij een bijzonder mediamiddel tot hun beschikking hadden, namelijk de RKK-zendtijd. Ook zagen de bisschoppen dat het televisieprogramma Kruispunt op de zondagavond zo'n 800.000 tot 1 miljoen kijkers trok. Om die reden is toen een convenant gesloten over die RKK-zendtijd, waardoor we als omroep RKK scherper zijn gaan programmeren en het katholieke geluid meer herkenbaar werd. De bisschoppen, hun perschefs, en de directies van de KRO hebben daarin een cruciale rol gespeeld. Daardoor heeft de RKK een aantal succesvolle programma's kunnen maken. Natuurlijk zijn er ook wel eens spanningen geweest over onderwerpen. Neem bijvoorbeeld het thema van seksueel misbruik. Ook dat hebben we met constructieve journalistiek behandeld. Hoe probeer je de waarheid te communiceren, ook als die waarheid pijnlijk is voor de Kerk?", aldus Leo Fijen.

Thema's

"Omroep RKK maakt expliciete programma's onder vier thema's: katholiek, evangeliserend, kerkelijk en gemeenschapsofbouw. Deze vier woorden zijn van toepassing op de Eucharistieviering op de zondagochtend maar óók op een evenement dat vier miljoen mensen bereikt: *The Passion*. Dat is het wonderlijke. Deze vier harde woorden van wat onze omroep is, zonder concessies, katholieker dan katholiek, bereiken grote groepen van onze samenleving. En is dus succesvol. We kregen het grootste succes

als omroep toen we het meest duidelijk werden in de programmering. Neem bijv. de Eucharistievieringen. Die vonden plaats op vaste plekken. Die hebben we nu door de bisdommen heen. Daar kijken wekelijks zo'n 110.000 mensen naar. En naar het geloofsgesprek 100.000 mensen. Omdat wij duidelijker zijn geworden, zijn we succesvoller en kunnen we nu meer meenemen naar de KRO (zie kader pagina 8)."

RKK raakt je ziel

In de loop van zestig jaar radio en televisie heeft de RKK vele programma's gemaakt. Fijen kwam in 1988 in dienst bij de KRO voor het programma Kruispunt TV. Later werd hij Hoofd RKK. Wat heeft zijn ziel het meeste geraakt in de jaren dat hij bij RKK heeft gewerkt? Fijen: "Ik word net zo geraakt door een geloofsgesprek als door een mooie kloosterserie. Of het Eilandgevoel van Schiermonnikoog: ik ga met niets ernaar toe en heb binnen de kortste keren een uitzending van 29 minuten. Ik geloof erin dat als je programma's maakt die uit je eigen innerlijk komen, en dat innerlijk is door het geloof gevormd, de mensen dat herkennen. Toen we vieringen door het land gingen doen, heb ik voorgesteld om een geloofsgesprek vooraf te houden zodat je een catechetisch inleiding hebt op de Eucharistieviering. Mensen vinden het fijn om over de binnenkant van het geloof te horen."

Fijen gaat er eens goed voor zitten: welke programma's of mensen hij nooit zal vergeten... "Dat is allereerst mijn verblijf bij de Kartuziers. In 2004 bezocht ik abt Marcellinus Teeuwes van de Grande Chartreuse (Frankrijk). Ik mocht ook mee naar binnen. Ik heb daar echt de stilte ontdekt.

Het tweede moment is de brand in Volendam in 2001. Ik heb toen heel veel Volendammers leren kennen. En ik heb geleerd dat je geloof kunt delen met een miljoen

Omroep RKK was de omroep van de RKK (Bisschoppenconferentie) op basis van artikel 2.42 van de Mediawet 2008 (d.w.z. zendtijd voor kerken). Onder het huidige VVD/PvdA-kabinet is de Mediawet veranderd en zijn deze omroepen per 1 januari 2016 verdwenen. RKK gaat op in de nieuwe (gefuseerde) omroep KRO-NCRV. Voor de voormalige 2.42 omroepen is in het nieuwe bestel geld beschikbaar als de levensbeschouwelijke achterban (lees: de RKK in Nederland) de KRO-NCRV als partner voor programmering aanwijst.

mensen als je mensen volgt op de moeilijkste momenten van hun leven. Maar wel op een serene manier! Vier zondagen lang zijn we met pastoor Jan Berkhout langs de ziekenhuizen gegaan, het waren onvergetelijke opnames. Het gaat niet over Kerk maar het gaat over scharniermomenten van het leven waarop het geloof zichtbaar wordt. Volendam leerde ons ook dat het er om gaat om de rouwende ouders nabij te zijn. Zonder woorden, luisteren naar het verdriet, er zijn als de pijn te groot is.

Derde moment is *The Passion* in Gouda in 2011. Eigenlijk geloofde niemand in dat project. Het lijdensverhaal op de Markt in Gouda, zo grootschalig, nog nooit gedaan in gesecculariseerd Nederland en dan met een kruis door de stad lopen... Ik stond op de Markt in Gouda en toen kwamen de mensen uit alle hoeken en gaten aanlopen... Het was onvoorstelbaar. Tijdens het nummer 'Geef mij nu je angst' heb ik even naar boven gekeken en m'n ouders bedankt en gehoopt dat ze het ook meemaakten. Een kippenvelmoment om nooit meer te vergeten. En toen de andere dag, Goede Vrijdag, in alle Nederlandse kranten de foto van het verlichte kruis stond, heeft me dat zeker geraakt."

The Passion

Fijen: "Ik ben het meest trots op *The Passion* omdat die echt vanuit de RKK is gestart, natuurlijk samen met de EO. Het blijkt dat dit programma echt kansen biedt om »

met geloof de grote massa te bereiken. *The Passion* laat zien dat het geloof bij deze tijd hoort. We leven in een tijd van evenementen. In televisietermen scoort *The Passion* ook omdat er in de Paastijd weinig andere onderwerpen zijn, geen politiek, geen voetbal op een ander net. Daarin zijn wij dan uniek. Dat verbinden wij met populaire artiesten met bekende liedjes en het kruis van Christus. Dat is van grote toegevoegde waarde. *The Passion* laat zien dat de mensen nog enorm openstaan voor geloof en dat er veel meer En is dus succesvol. zijn voor geloof. Als we maar aansluiten bij het ritme van deze tijd, als we dat willen. Gaan we voor de pure inhoud van het geloof of sluiten we aan bij het gevoel van de mensen in de samenleving, die er steeds meer vanaf staan.”

Toekomst

Eind december is het *Adieu RKK* (zie kader), na Oud en Nieuw is RKK niet meer en gaat het verder bij de KRO. Over de toekomst zegt Leo Fijen: “Ik ben hoopvol. Als je dezelfde herkenbaarheid blijft uitstralen en je hebt de slimheid om dat te combineren met de scharniermomenten van het leven, dan ben je onmisbaar in deze tijd. Want de paradox van deze tijd – maar ik wil niet in mineur eindigen – is op het moment dat religie vragen oproept, de kleine religieuze omroepen uit de ether worden gehaald. Dat is onbegrijpelijk in deze tijd. We moeten uitkomen voor wie we zijn. Levensbeschouwing hoort niet achter de voordeur. Alleen als de stem van het geloof op het marktplein klinkt, kunnen we leren van elkaar en elkaars waarden en religieuze schatten leren kennen. Alleen als je het zichtbaar maakt naar elkaar. Als eindverantwoordelijke Levensbeschouwing en journalistiek bij de KRO-NCRV hoop ik dat we het visioen

RKK programma's die in 2016 blijven (bij KRO-NCRV):

- Urbi & Orbi
- Kruispunt - NPO 2 zondag
- Geloofsgesprek - NPO 2 zondag
- Eucharistieviering - NPO 2 zondag
- Katholiek Nederland TV (met Roderick Vönhogen) - NPO 2 dinsdag
- Echo van Eeuwigheid - Radio 4 zondag
- Wierook en pepermint - Radio 5 zaterdag/zondag
- The Passion
- Kerst met de Zandtovenaar

De website rkk.nl met (kerkelijk) nieuws wordt: www.kro-ncrv.nl/levensbeschouwing

kunnen blijven laten zien. Mensen leven van het verlangen. Het verlangen is naar meer humaniteit. En humaniteit is het beeld van God. God heeft mij gewild zoals ik ben. Humaniteit brengt ons dichterbij God. En als we daarover berichten, dan ben ik ervan overtuigd dat het visioen doorgaat. Dat we het verlangen doorgeven aan elkaar. Wanneer mensen in Gods naam elkaar ontmoeten, dan blijft dat bestaan.” <

Christel van der Pijl-Kerssens
Eric van Teijlingen

“Het is niets minder dan een culturele ramp, een spirituele catastrofe”, zegt oud-premier Dries van Agt in *Adieu RKK*, het programma waarmee RKK afscheid neemt als kerkelijke zendgemachtigde bij de publieke omroep. Op 27 december wordt in de speciale uitzending om 16.05 uur op NPO2 een vol uur teruggeblikt op zestig jaar RKK op radio en televisie. Van Kruispunt tot documentaires, van debatprogramma's tot kloosterseries. Prominenten (onder wie Herman Finkers en Jan Marijnissen) en programmamakers kiezen hun favoriete fragmenten uit het enorme RKK-archief. Bij het afscheid wordt het eenmalige magazine *60 jaar omroep RKK* uitgebracht. Personen als Dries van Agt, Aad van den Heuvel, Paul van Geest, Mgr. Frans Wiertz en Daan Westerink blikken in interviews terug op de programma's van de Rooms-Katholieke zendgemachtigde. Het blad is te bestellen in de KRO-gids.

De agenda en activiteiten van onze bisschoppen vindt u terug op de website van het bisdom www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en op www.arsacal.nl

Uit de kroniek van de bisschoppen

Op zondagmiddag 1 november was Mgr. Hendriks aanwezig bij de Allerzielenviering voor de vluchtelingen die gestorven zijn aan de buitengrenzen van de Europese Unie. De viering vond o.a. plaats voor de Hermitage in Amsterdam. Het initiatief hiervoor is uitgegaan van Kerk in Actie, Justice and Peace, Het Wereldhuis van de Protestantse Diaconie en Catholic Worker.

Op zaterdag 14 november heeft Mgr. Punt vier kandidaten tot diaken gewijd. Paul Leeferink en Jeroen Hoestra zijn tot permanent diaken gewijd en Jan Jaap van Peperstraten en Mariusz Momot bereiden zich verder voor op de priesterwijding in mei 2016. De plechtigheid vond plaats in de Grote Kapel van het Heiligdom O.L. Vrouw ter Nood in Heiloo.

Donderdag 19 november heeft Mgr. Punt de heer Herman Moné de versierselen uitgereikt die behoren bij de onderscheiding Commandeur in de Orde van de H. Gregorius de Grote. Bij gelegenheid van het afscheid als voorzitter van de Regentencollege van het Jacobs Godshuis, werd de heer Moné alle lof toegezwaaid voor zijn grote inzet voor Kerk en maatschappij, binnen en buiten Haarlem. De heer Moné is ook jarenlang voorzitter geweest van de Raad voor Economische Aangelegenheden (REA) in het bisdom Haarlem-Amsterdam.

Mgr. Hendriks was op 29 november hoofdcelebrant in de St. Vituskerk in Hilversum. Dit bij gelegenheid van het zestig jarig bestaan van het acolietencollege aldaar. Dit jubileum was daarom een mooie gelegenheid weer eens terug te zijn in Hilversum. Op 10 december 2011 is Mgr. Hendriks in deze kerk tot (hulp) bisschop gewijd.

De beide bisschoppen waren aanwezig bij het verjaardagsfeest van de emeritus hulpbisschop Mgr. Van Burgsteden, die op 8 december 80 jaar is geworden. Daar is de nog zeer vitale hulpbisschop warm toegesproken en toegezongen.

‘Mensen verwachten een goed verhaal’

Kerstmis met Mgr. Van Burgsteden en kapelaan Marco Cavagnaro

Op 8 december jl. is onze emeritus hulpbisschop Jan van Burgsteden 80 jaar geworden. Inmiddels is hij 51 jaar priester en gaat nog steeds onvermoeibaar voort. Afgelopen juni is Marco Cavagnaro tot priester gewijd. Hij viert als zodanig voor het eerst kerstmis. Een goed moment om hen beiden te vragen naar hun ervaringen en verwachtingen als het gaat om dit bijzondere feest.

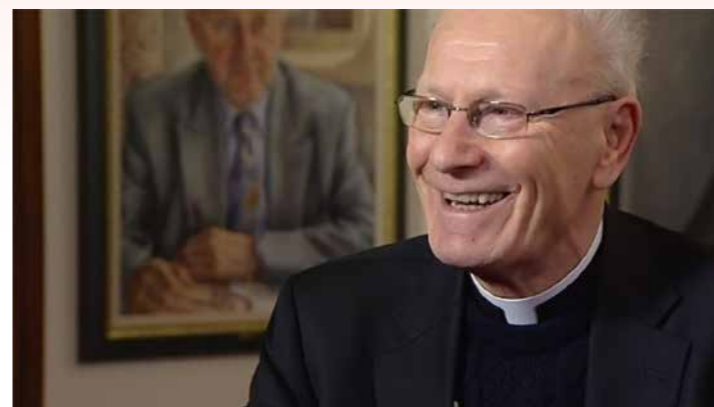
Bisschop Jan, wat zijn uw herinneringen aan uw eerste kerstmis als priester?

“Ik leefde in het klooster bij de paters Sacramentijnen in Nijmegen. Het was nog in de tijd dat de nachtmis om 5 uur werd gevierd. Dat werd voorafgegaan door het zingen van de kerstmetten met wel 60 paters, fraters en broeders. Dat maakte op mij altijd een enorme indruk. Het raakte mij diep door de intensiteit waarmee dit alles gebeurde. Toen wij later naar de parochies gingen, was de ervaring van kerstmis natuurlijk anders, maar de sfeer bleef bijzonder; een sfeer van ingetogenheid en verwondering. Je kon merken dat iedereen dit zeer bewust beleefde. Later werd het tijdstip van de nachtmis vervroegd en trad ook een soort ‘slijtage’ op als het ging om het geloof. Men kwam, goedbedoeld, steeds meer alleen voor de sfeer en niet voor de verwondering. Met het vervroegen van de nachtmistijd, begon ook het gevoel te ‘glijden’. Nu is dat al weer heel anders. De kerkgangers met kerstmis zijn over het algemeen bewuste kiezers, al komen ze misschien maar één keer per jaar. Ze willen weer verwonderd en geraakt worden en dat is een mooie ontwikkeling.”

Marco, vierde jij kerstmis tijdens je studie op het seminarie of thuis? Is de kerstraditie in Nederland anders en hoe heb je dat ervaren?

“Ik kom uit Italië en tijdens de jaren op het seminarie kon ik vaak met kerstmis thuis zijn. Wel heb ik in 2007

het kerstfeest in Nederland meegemaakt, vanwege het plotseling overlijden van onze dierbare diakens Juan Torres en Quinton Peters. Bij dat kerstfeest hebben wij het mysterie van de menswording van Christus werkelijk in het licht van het paasmysterie gezien. Die ervaring blijft in mijn hart heel sterk met Kerstmis verbonden. Vorig jaar heb ik het voor het eerst als diaken kunnen vieren, onder de parochianen van de Mattheus Parochie te Hoorn. Kerstmis in Nederland ervaar ik als een van de mooiste en warmste momenten van het kerkelijk jaar, waar de christelijke wortels van de Nederlandse cultuur weer in het licht komen en vele families en kinderen zich weer tot de Kerk aangetrokken voelen.”

Bisschop Jan, werd u in de opleiding ook voorbereid op het preken tijdens bijzondere vieringen, zoals met kerstmis?

“In de lessen retorica kwamen deze speciale vieringen niet aan bod. Daarom was het in het begin wel eens lastig om de juiste toon te vinden. Zeker in de jaren dat men vooral voor de sfeer naar de kerk kwam en niet echt op een inhoudelijke kerstpreek zat te wachten. Ook dat is nu heel anders. Mensen verwachten een goed verhaal, een stevige boodschap. Je kunt echt weer iets kwijt en dat is zeer motiverend.”

Marco, hoe kijk je aan tegen je eerste kerst als priester? Hoe is je voorbereiding op de kerstpreek en wat wil je mensen als boodschap meegeven?

“Voor mij is de eerste Kerst als priester een echte menswording van Christus onder alle mensen die ik dit jaar heb leren kennen. Vreugde en verdriet, alles wat wij samen hebben meegemaakt, vindt in de geboorte van Christus zijn echte vervulling. In deze onrustige tijden lopen wij ook het risico om de vrede te verliezen. Bij de voorbereiding op de kerstpreek, helpen mij de woorden van Sint Paulus: “Verheugt u! De Heer is nabij. Wees niet bezorgd” (Fil 4, 4-6). De Heer is nabij, laten wij niet verontrust worden!”

Bisschop Jan, bent u nog steeds geïnspireerd om de kerstpreek te maken? En vergt het veel voorbereiding?

“Ja, ik ben nog altijd zeer geïnspireerd, omdat ik de heilige Geest vraag wat ik de mensen moet zeggen. Een paar dagen voor kerstmis lees ik een aantal keren de lezingen. Ik laat ze bezinken en bid dan om wijsheid

en inspiratie. Het lukt mij daarna altijd vrij snel om de preek op papier te krijgen, vaak zelfs in één keer. Ik ben er van overtuigd dat de heilige Geest je de juiste woorden ingeeft als je de lezingen in alle openheid tot je neemt en je zelf verwondert wilt zijn over de ongelooflijke kracht die er van uit gaat.”

Marco, heb je toevallig een concreet voorwerp (beeltenis, boek of iets anders) wat sterk verbonden is met kerstmis?

“Van kinds af aan is de kerststal voor mij heel belangrijk geweest, daarom gaan wij hem ook in de pastorie neerzetten. Om de kerstbeleving compleet te maken is voor mij de *panettone*, de typische Italiaanse kerstaart, eigenlijk onmisbaar. Ik heb gelukkig ontdekt dat deze in een winkel in Hoorn te koop is!”

Bisschop Jan, is kerstmis voor u vermoeiend en lukt het u dit ook nog een beetje privé te vieren?

“Kerstmis is voor mij helemaal niet vermoeiend. Dat komt ook omdat ik gelukkig geen stress ken. Ik weet werkelijk niet wat het is. Daardoor probeer ik in alle rust alles goed voor te bereiden en er de tijd voor te nemen. Ik leef nog steeds in een gemeenschap (Begijnhof in Amsterdam) en we hebben allemaal onze eigen vieringen in de verschillende kerken van Amsterdam. We treffen elkaar daarna bij de maaltijd, waar we ook altijd een aantal gasten uitnodigen. Daar zijn ook een paar mensen bij waarvan we weten dat ze met kerstmis alleen zijn. Vooral de afwas na afloop van de maaltijd is een gezellig hoogtepunt. De dagen tussen kerst en de jaarwisseling gebruik ik graag om mijn bureau op te ruimen, wat te lezen en mensen te schrijven.”

En Marco, heb jij na alle drukte in en rond de kerk nog tijd om ook in de privé sfeer kerstmis te vieren, en hoe doe je dat?

“Mijn ouders zullen met de Kerst hier in Nederland op bezoek komen, daarom zal ik naast alle vieringen met de parochie ook met hen samen mogen zijn. Daar ben ik heel dankbaar voor.” <

Eric Fennis

De bedoeling van deze serie artikelen is om aandacht te besteden aan de verbeelding van de Bijbel (met name van het Oude Testament) in de kerkelijke architectuur. We behandelen al menige kerk in binnen- en buitenland. Ook in ons eigen bisdom zijn interessante kerken: de uwe? Onlangs was er feest in de Wieringermeer. Een overzicht van de kerken hier en de nog korte, maar dramatische geschiedenis.

Interieur Christus Koningkerk

De schilderijen op de tussenmuur

Christus Koningkerk in Wieringerwerf

Stoere kerken in de polder

Het begin

Op 29 juli 1929 werd de dijk van de Wieringermeer gesloten en op 10 februari werd met het droogmaken van het 'meer' begonnen. Ruim zes maanden later, op 21 augustus 1930, was er zo'n 600 miljoen m³ water buiten de dijken gepompt. Het eiland Wieringen was al met het vasteland verbonden, maar de Afsluitdijk was er nog niet waardoor, rekening houdend met de getijdenstromen, in zout water moest 'polderen'. Toen de Wieringermeer droog was, kon het in cultuur brengen beginnen. Gedurende twee jaar waren 2000 mannen bezig met greppelen in het meer. Er verzezen 500 boerderijen in de polder. Op 1 juli 1941, midden in de Tweede Wereldoorlog, werd Wieringermeer een zelfstandige gemeente. Voor we over de polderbevolking gaan spreken, moet nog even vermeld worden dat enkele weken voor het eind van de oorlog een ramp de Wieringermeer trof. De Duitsers bliezen uit wanhopige agressie op 17 april 1945 om kwart over twaalf in de middag gaten in de dijk, waardoor 600 à 700 miljoen m³ water in de polder stortte. In twee etmalen liep die vol, terwijl de bewoners hals over kop naar het oude land vluchtten. Een klein aantal zocht een toevlucht op de terp die bij het bestuurlijk centrum Wieringerwerf was aangelegd. Na de bevrijding werd met voortvarendheid aan herstel van economie en bebouwing (waaronder de kerken) gewerkt. De tweede drooglegging werd op 11 december 1945 voltooid. Naast de drie dorpen die in de jaren dertig waren gesticht, kwam er in 1956-57 nog een vierde dorp bij: Kreileroord. De Wieringermeer is – in tegenstelling tot andere polders – een agrarisch gebied gebleven. Waar de grond wat onvrucht-

baarder is, heeft men in het zandige noordoosten van de polder het Robbenoordbos geplant. Ook bij het dijkgat werd bos aangelegd. Op die plek herinnert een monument aan het zinloze geweld van het laatste oorlogsjaar.

De bevolking

Voor de aanleg van de Afsluitdijk, 28 mei 1932 gereed gekomen, waren zinkstukken nodig. Die werden o.a. gevlochten in de werkput waar nu de haven bij de Oude Zeug is. Vele dijkwerkers verbleven daar ook 's zondags in het werkkamp. Het was pastoor J. van der Laan uit Medemblik, die daar in 1930 met het zangkoor per schip heentrok om de eerste H. Mis in de polder op te dragen. Verder werden die diensten wekelijks verzorgd door een franciscaner pater uit Nieuwe Niedorp. Vanuit Schagen gebeurde datzelfde voor het kamp Kolhorn. De Wieringermeerse inpolderingsdirectie zetelde in Alkmaar. De grote meerderheid was niet katholiek. Daar kwam verandering in toen er in deze tijd van grote werkloosheid veel animo was om elders aan de slag te gaan. Zo kwamen er toch nog aardig wat katholieken in deze regio. Op 3 augustus 1931 werd P. Braak, kapelaan in Beverwijk, benoemd tot pastoor in de Wieringermeer. Mgr. Aengenent riep de R.K. Zuiderzeestichting in het leven met zeven geestelijken om de pastoor van advies te dienen. Op 31 oktober 1931 vestigde die zich in Slootdorp.

Het eerste kerkdorp

Slootdorp was in datzelfde jaar gesticht aan de oostkant van de Slootvaart. Het dorp was ontworpen door de belangrijke katholieke architect Prof. ir. M.J. Granpré Molière. In het begin werd het dorp nog 'Sluis I' genoemd.

De pastoor deed eerst diensten in een woonhuis aan een opvouwbaar altaar dat hij van zijn Beverwijkse parochianen had meegekregen. De oude H. Geestkerk werd de eerste kerk in de Wieringermeer. S.B. van Sante was de architect. In 1950 werd er een nieuwe voorgevel voor gezet. Pastoor Langelaan schilderde in dat kerkje zelf in 1961 het H. Avondmaal. In 2003 werd de kerk buiten gebruik gesteld. Het gebouw werd in maart 2010 gesloopt. Alleen het torenkruis staat nog als een waardig monument op de voormalige kerkplek. De hervormde kerk is een buurtcentrum geworden. Eenzaam beheerst de fraaie gereformeerde, nu PKN-kerk met haar kloke toren uit 1946 het dorp.

Middenmeer

Als we verder zuidwaarts langs de vaart trekken komen we in Middenmeer, in 1933 gesticht aan de kruising van de Westfriesche Vaart en de Wieringerwerfvaart. Ook dat dorp is ontworpen door M.J. Granpré Molière. Pas in 1941 kreeg het zijn huidige naam. Nu ziet men daar een hervormde kerk uit 1934 (nu Volle Evangelie Gemeente) van G. van Hoogevest. De gereformeerde kerk aan de Veenweg 2 van H. Eldering valt op door fraai glas in betonramen. De katholieke **H. Maria Sterre der Zeekerk** (Brugstraat 30) is de parel van het dorp. Het is een gebouw van A.W.P. Thunissen uit de school van Dom Van der Laan en Granpré Molière. Het op de Noord-Hollandse stelphoeve geïnspireerde gebouw, vervangt de oudere in het water gezakte kerk. Het is een markant vierkant gebouw met een mooie lantaarn (middenbouw) met hoekpilonen. Binnen wordt men (ik citeer

H. Maria Sterre der Zeekerk in Middenmeer

het Katholiek Bouwblad van februari 1955) 'verrast door negen koepeltjes en vier slanke colonetten'. De gewelven zijn volgens de oude Byzantijnse werkwijze (4e-6e eeuw) vrij uit de hand gemetseld. De kerk bevat (in de doopkapel) prachtige ramen van Max Weiss uit Roermond. Vooral de zondvloed, de doortocht door de Schelfzee en Jona en de walvis passen in deze op de zee gewonnen polder. Een zeer vrolijk H. Hartbeeld van G. Héman beviel de kerkengek, maar niet iedereen is er gek van. Interessant is dat men bij de bouw een koortribune vergeten was. Die is wat provisorisch opgetrokken en – een minpuntje – het Vermeulen-orgel hangt wat zielig tegen de zijwand. Pluspunten zijn weer de Sterre der Zee-kapel (bijna het hele jaar open) en de bijbelse tuin. Achter de kerk ligt het grote en enige kerkhof van de Wieringermeer. Voor alle gezindten is er plek, al heeft ieder wel een eigen ingang.

Het huidige hoofddorp

Het in 1936 gestichte **Wieringerwerf** ligt aan de oostkant van de Robbevaart. Ook hier was prof. ir. M.J. Granpré Molière de planner. Het dorp wordt pas sinds 1941 Wieringerwerf genoemd. Er zijn hier drie kerken. Een hervormde kerk uit 1938 staat aan de Meeuwstraat 44; er is niet veel aan te zien. De gereformeerde kerk aan de Terpstraat dateert ook uit 1938. A. Rothuizen ontwerpt het gebouw met ranke spits. Het indrukwekkendst blijft toch de katholieke **Christus Koningkerk** aan de Granpré Molièrestraat 23. Hij kwam in de jaren 1939-40 tot stand. Bouwheer was H.M. Martens. Na wat getouwtrek tussen verschillende instanties werd deze

Interieur van de kerk van Middenmeer

kerk toch zo groot als hij nu is, en ook nog georiënteerd, opgetrokken. De kerk maakt indruk door de stoere toren die met dezelfde breuksteen als de dijken bekleed is. Een lichtvoetig element vormen de pilonen op de hoek en de achzijdige spits. Indrukwekkend zijn de fresco's uit 1940 op de triomfboog. Joes Lelyveld (onderduiker uit Haarlem) verbeeldde in een oecumenisch visioen de samenwerking tussen protestanten (links) en katholieken (rechts) in de polder. De imposante apsis moest het, net als een groot gedeelte van het schip, bij de inundatie in 1945 ontgelden. Het toen weggeslagen koor en schipgedeelte zijn in 1948 wat vergroot hersteld. Jammer dat het dwarspand met rosetraam onlangs werd afgesloten. Een aardig bijruimte ontstond, maar de ruimtetewerking van de koorpartij ging er op achteruit. Nu ik toch bezig ben: ook jammer dat de oude kruisweg naar de zolder verhuisde. Die is vervaardigd tijdens de oorlog, maar de kinderen vinden hem eng. Een wat vriendelijker voorstellingsreeks hangt er nu. 11 Augustus 2015 vierde men dankbaar het 75-jarig bestaan van de kerk. De kinderen konden aan de klokkentouwen hangen (ze worden nog met de hand geluid!) en de kerk kan ook voor de komende generaties gastvrijheid bieden. Proficiat! <

Hein-Jan van Ogtrop
www.kerkengek.nl

In het onlangs verschenen boek van Marisa Melchers over 'Het Nieuwe Religieuze Bouwen' vindt men op blz. 237 e.v. veel over de kerk van Wieringerwerf. Zie ook het jubileumboekje ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de parochies in de Wieringermeer in 1983 en het boekje uit 2004 over het 50-jarig bestaan van de kerk van Middenmeer van W. Datema.

Meer dan 500...

“Je krijgt er één cadeau van je ouders... en dan heb je er jaren later ruim 500!” Bert Hilhorst (57) uit Amsterdam verzamelt sinds 1987 kerststalletjes en kerstgroepen. Deze koster in de kerk Heilige Martelaren van Gorkum (Watergraafsmeer) exposeert zijn verzameling – en de nieuwe aanwinsten – daar al enkele jaren tijdens de kerstdagen.

“Uiteraard begint een verzameling altijd met het eerste exemplaar. In mijn geval een kerstgroepje van houtsnijwerk uit Tirol, wat ik van mijn ouders heb gekregen. Maar het echte verzamelen is begonnen door een kerststallentoonstelling bij ons in de kerk. Vele parochianen hadden hun kerststalletje meegenomen op de derde zondag van de Advent. Er waren wel zeventig verschillende te bekijken. Zo is de interesse gewekt. Vervolgens loop je eens langs Van Paridon (voorheen een winkel in religieuze artikelen in het centrum van Amsterdam) en zie je daar leuke kerstgroepjes staan. En je denkt: wat leuk voor de tentoonstelling. Dus ga je kopen. En verzamelen.”, aldus Bert. Met een grote glimlach voegt hij toe: “Één is niets, twee is iets en drie is het begin van een verzameling.” Bij het verzamelen wordt gekeken naar materiaalsoort, vorm, herkomst. Al gauw groeide de verzameling van Hilhorst. “Je gaat er ook steeds meer geld aan uitgeven. Dat komt omdat je steeds kritischer wordt. Wat koop je wel en wat niet.”

Kerststal of -groep?

Ja, wat is het nu eigenlijk? Moet je spreken over een kerststal of over een kerstgroep? Hilhorst: “Een kerststal zijn de beeldjes in een hok, een stalletje. En een kerstgroep is een groepje beelden (die geen stal behoeven). Dat kan een blokgroepje zijn, d.w.z. Kindje Jezus, Jozef en Maria aan elkaar verbonden, eventueel met een ster als stalletje. Of uitgebreider met de herders en schapen, de wijzen uit het Oosten en een kameel. Bij de ‘Vereniging Vrienden van de kerstgroep’ spreken we ook over een kerkgroep, als het een kerstgroep betreft welke ooit in een kerk heeft gestaan. Deze zijn wel zeldzaam, want die komen amper op de markt. Ik heb één kerkgroep met 1,20 m hoge beelden en een kameel van 80 kg.”

Deze vereniging is vooral bedoeld voor de verzamelaars van kerstgroepen en -stallen. Ze telt ruim 150 leden. Verzamelaars richten zich bij hun verzameling bijvoorbeeld op materiaal of land van herkomst. Sommige vinden het een sport om van één fabriek een hele serie te verzamelen. Elke groep in een verzameling heeft een verhaal, bijvoorbeeld waar die is gekocht, of van wie je hem hebt gekregen of uit welk land die komt.

Mooiste?

“De mooiste? Die moet ik nog kopen... Ik koop een kerstgroep omdat ik hem mooi vind en omdat die past in mijn verzameling. Ik was eind november in Rome. Daar heb ik een bijzonder kerstgroepje gekocht in het Vaticaan. Maar ook tien zakjes van € 1,20 per stuk met de kern van de kerststal.” Maar waar laat Bert Hilhorst zijn hele verzameling? “De mooiste staan thuis in twee vitrinekasten, zoals eentje van Hümmel en van Björn Köhler Erstgebergte. De rest in dozen op de zolder van de kerk. Mijn grootste kerstgroep komt uit de Provence, Frankrijk, met meer dan 200 figuurtjes en 200 dieren, waarvan 100 schapen. Ja, herders horen een echte kudde te hebben en niet twee of drie schapjes, toch?”

Maar de bijzonderste kerststal is die met een verhaal: een tinnen groepje uit Canada. Hilhorst: “Ik was daar op vakantie en zag in een stad een paar herders staan met schapen. Leuk dacht ik, maar niet compleet. In een andere stad 250 km verderop vond ik in een andere winkel Jozef, Maria en het Kindje en de Driekoningen. Ik ben speciaal teruggereden naar Lake Louis om de herders en de schapjes te halen.” <

Eric van Teijlingen

De kerststallen en -groepen van Bert Hilhorst zijn te bezichtigen in de kerk HH. Martelaren van Gorkum, Linnaeushof 94, Amsterdam op 19 en 20 december, van 26 t/m 31 december 2015 en van 1 t/m 3 januari 2016 van 12.00-17.00 uur.

www.vriendenvandekerstgroep.nl

Kerstkind en Paaslam

Over liturgische kerstzang

Kerstmis zonder muziek? Ondenkbaar! Al weken van tevoren hoor je op radio en tv, maar ook in winkelcentra en supermarkten bekende kerstmuziek voorbijkomen waarin de romantiek van een vredig en gelukkig kerstfeest de boventoon voert, want december is toch 'the most wonderful time of the year', nietwaar?

En wat zingen we met Kerstmis in de kerk? De meeste lezers zullen waarschijnlijk antwoorden: kerstliederen natuurlijk! Geen nachtmis zonder 'De herdertjes' en 'Stille nacht'. Zelfs het tv-journaal berichtte in november 2014 over een vermeend verbod van de bisschoppen op deze liederen en door de commotie die daardoor ontstond deed nauwelijks onder voor de zwartepietendiscussie.

Toch is het de vraag of al die kerstliederen thuishoren in de liturgie. Als je de teksten bekijkt die al vele eeuwen in het missaal en in de liturgische zangboeken voor de nachtmis van Kerstmis staan aangegeven, blijkt dat het daarin niet of nauwelijks over de geboorte van een kind in een kribbe gaat, maar vooral over wie dat Kind is.

De Heer sprak tot Mij: Gij zijt mijn Zoon. Ik heb u heden verwekt. (Ps. 2,7).

Dus geen lieflijk kindje met goud in het haar, liggend in een kribbe gedekt met wat hooi, maar in enkele woorden de kern van wat de Kerk met Kerstmis viert: Jezus is de Zoon van God. Dit mysterie is zo groot en onuitsprekelijk dat zelfs de muziek de adem inhoudt: slechts vijf tonen worden gebruikt. Geen jubel, maar verwondering, bijna in stilte.

Daarna volgen, zoals in iedere eucharistieviering, het Kyrie en het Gloria. De jaarlijkse 'kerstgelovige' zou kunnen denken dat dit Gloria speciaal is uitgekozen voor deze gelegenheid, maar de vaste kerkgangers weten wel beter: bijna iedere zondag aanbidden we met deze lofzang de drie-ene God, waarin we overigens ook erkennen dat we niet zonder Gods hulp kunnen (*Gij die wegneemt de zonden der wereld, ontferm U over ons!*)

Een belangrijk liturgisch gezang is de antwoordpsalm na de eerste lezing. In de nachtmis is dat Psalm 96 met als refrein *Heden is ons een Redder geboren, Christus de Heer*. Ook dat is liturgie op zijn best: niet 'Long time ago in Bethlehem', maar 'heden, vandaag, nu' of in het Latijn 'hodie'. Wat we in de liturgie samen vieren is immers veel meer dan 'verhalen vertellen', het gebeurt nu opnieuw voor ons!

Even terzijde: in het avondgebed (de vespers) van 25 december klinkt een antifoon waarin niet minder dan viermaal 'hodie' gezongen wordt:

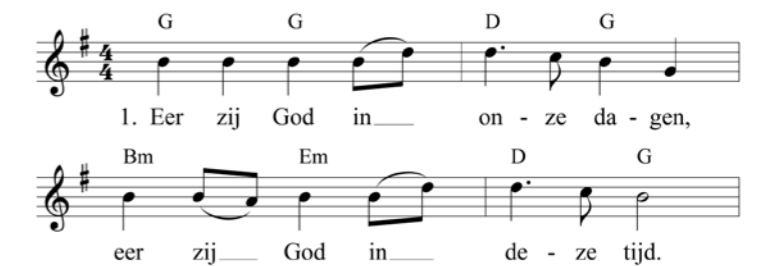
Gregoriaanse antifoon 'Hodie Christus natus est'

En uiteraard zingen we in de kerstnacht ook het Credo, de geloofsbelijdenis. Daarbij is er uiteraard extra aandacht voor de woorden waarin de menswording van Christus wordt bezongen: *Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est. (Hij heeft het vlees aangenomen door de Heilige Geest uit de Maagd Maria, en is mens geworden)*. Het koor zou deze woorden meerstemmig kunnen zingen en het missaal geeft zelfs aan: *"bij deze woorden knielt men"*. Is er een betere wijze om uitdrukking te geven aan waar het met Kerstmis werkelijk om gaat?

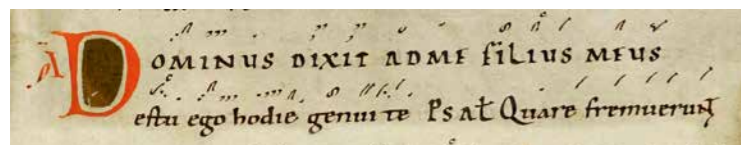
"Et incarnatus est" van Josquin des Prez

Een nachtmis zonder kerstliederen dus? Nee hoor, want veel van onze bekende kerstliederen verwoorden heel goed wat in de officiële liturgische teksten wordt uitgedrukt. Zelfs de zoete, romantische tekst van *Stille nacht* eindigt met de kernwoorden: *Jezus, de Redder, ligt daar*. En de vierde strofe van *De herdertjes* (die helaas niet altijd gezongen wordt) is eigenlijk een mooi liturgisch gebed: *"Ach, laat ons uw paden betreden, want Gij hebt de wereld beschaamd (...) De kracht uwer liefde van binnen kan wereld noch hel weerstaan"*. Het is daarom een goede gewoonte om dergelijke liederen te zingen in het half uur voorafgaande aan de eigenlijke liturgische viering. Er zijn ook kerstliederen die in hun geheel geënt zijn op de liturgie. Het beste voorbeeld is *Eer zij God in onze dagen* met het jubelende refrein *Gloria in excelsis Deo*. Het is eigenlijk een Frans kerstlied (*Les anges de nos campagnes*), waarvan ook een vertaling bestaat onder de titel *Engelkens door het luchtruim zwevend*. Dichtertheoloog Willem Barnard maakte geen vertaling, maar schreef een parafrase van op de liturgische tekst van het *Gloria*.

In de eerste regels wordt het al direct duidelijk dat het geen vertellend lied is, want het gaat over *ónze* dagen, *déze* tijd. En het laatste couplet is een gebed waarin de verbinding wordt gelegd met Goede Vrijdag: *Lam van God, Gij hebt gedragen alle schuld tot elke prijs, geef in onze levensdagen peis en vree, kyrieleis!* Ook in de kerstnacht vieren we de dood en verrijzenis van Jezus. Hij is immers Kerstkind én Paaslam! <

Bert Stolwijk

Gregoriaanse introitus 'Dominus dixit' in een handschrift uit Sankt Gallen (Zwitserland), eind 9e eeuw.

Zo begint de eucharistieviering in de Kerstnacht op ingetogen wijze met de volgende introitus (intredezing): *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu. Ego hodie genui te.*

Liefdevol nabij zijn

Op 8 december zijn de heilige deuren open gegaan, in Rome en ook in ons bisdom: in de kathedrale basiliek van Sint Bavo, de bedevaartskapel in Heiloo en de Sint Nicolaasbasiliek bij het Centraal Station in Amsterdam kun je binnengaan door de deur. En ik hoop dat u daar dan barmhartigheid mag ontvangen in het bijzondere 'Jaar van de barmhartigheid', uitgeroepen door paus Franciscus.

Toen paus Franciscus werd gekozen, besloot hij de wapenspreuk te houden, die hij als bisschop ook al had: "Miserando atque eligendo", wat "barmhartigheid betonend en uitverkiezend" betekent. Die woorden gaan over de blik waarmee Jezus naar Matteüs keek. Matteüs was een tollenaar en werd door iedereen veracht als uitbuiters en collaborateur. Jezus keek hem aan vol liefde en mededogen, maar niet uit de hoogte: het was een blik waardoor Matteüs zich uitgedaagd en uitverkozen voelde. Die blik vol barmhartigheid had de paus zelf heel sterk gevoeld in 1953, op het moment van zijn roeping om Jezuïet en priester te worden. Die roepingservaring is leidend geworden voor heel zijn leven.

In de marge

Zo is de paus er heel gevoelig voor dat niemand uitgesloten mag worden, maar zich aanvaard, bemind, geroepen en uitverkozen moet weten. Want Jezus heeft geleefd en is gestorven voor iedereen en misschien nog wel een beetje meer voor Matteüs en andere zondaars, dan voor die keurige Farizeeën. Want Jezus' liefde ging uit naar mensen in de marge, de periferie van de samenleving, naar de armen, naar degenen die de hoge idealen niet hadden gehaald, naar de mensen die waren 'mislukt', misschien ook in hun eigen ogen. Zo'n paus wil Franciscus zijn. Nu heeft de paus ons dus een heel jaar gegeven om barmhartigheid te ontvangen en te geven.

Geschenk

Wij zijn geneigd te denken dat wij alleen maar rechten hebben en voelen ons dan door God tekort gedaan. We zien vaak niet in dankbaarheid wat we hebben ontvangen maar voelen vooral gemis en pijn. Toch hebben we tegenover God geen rechten en alles wat we hebben is geschenk. Dit is dan ook een jaar om meer te waarderen wat ons gegeven is.

Raap je moed bij elkaar!

Mensen vinden het vaak moeilijk om te gaan biechten: we moeten 'met de billen bloot'. We moeten onder woorden brengen waar we fout zaten terwijl we dat vaak zelf niet eens onder ogen durven te zien, laat staan het te zeggen. We willen aanvaard, erkend, gewaardeerd worden, dus zwijgen we liever over alles wat die mooie etiketten niet zo verdient. Maar denk er eens aan hoe mooi het is: er is niemand die je veroordeelt, in de biecht zal alleen de barmhartige blik van Jezus op je rusten en je gaat er bevrijd weer vandaan: "Je zonden zijn je vergeven". O, ik hoop

toch zo dat heel veel mensen de barmhartigheid van Jezus in dit sacrament mogen ontdekken. Raap je moed bij elkaar, ga naar een priester en zeg: "Ik wil biechten"! En je kleine fouten zullen in het vuur van Gods liefde verdwijnen, als je de heilige communie in je hart ontvangt.

In de wereld

Ook wijzelf zijn tot barmhartigheid geroepen. Als Gods oordeel over ons zo barmhartig is, hoe kunnen we dan nog zo hard over anderen oordelen? Vergiffenis schenken, troosten en onrecht verdragen, zijn werken van

barmhartigheid. En het is onze christelijke plicht om de armen en kleinen, de vreemdelingen en zieken, liefdevol nabij te zijn.

Ik hoop dat dit heilig jaar van de barmhartigheid de ervaring zal versterken dat we alles aan Gods barmhartigheid te danken hebben, dat we altijd op die barmhartige liefde mogen vertrouwen en dat wij geroepen zijn om deze wereld – zo vol haat en geweld – te vervullen met barmhartige liefde! <

+Jan Hendriks, hulpbisschop

De Heilige Deur in de Sint Pieter in Rome zit vastgemetseld in de Sint Pietersbasiliek. Al in november zijn de muren weggehaald zodat Paus Franciscus op 8 december de deur kon openen met de woorden 'Aperite mihi portas iustitiae' uit ('Open voor mij de poorten der gerechtigheid' uit psalm 117). Daarna verbrak hij met een speciale hamer het zegel. Aan het eind van het Heilig Jaar (20 november 2016) verzegelt de paus de deur weer, waarna deze weer wordt dichtgemetseld.

Het Woord is vlees geworden en is onder ons komen wonen.

(Joh. 1, 14)

Het Woord

Woorden tussen mensen zijn lang niet het laatste woord. Het werk van de wederkerigheid is nooit af. Gesprekken worden afgebroken, ze kunnen stokken. Stuiten zelfs: 'Waarom zou ik nog met je spreken?' Of ze ontaarden in een anti-woord: verwijten en beschuldigingen. Soms zijn ze zelfs vals: vehikels van iets anders wat je niet wilt zeggen.

Er is maar één Woord dat puur woord is: helder en scherp en waar. In dat Woord is alles gezegd. Het is gesproken in alle eeuwigheid: tussen die Drie rond de ene tafel. Daar woont het echte Woord, 'afstraling van Gods eigen Heerlijkheid.' Het is Gods eigen Zoon. Meer heeft God niet te zeggen.

God is nooit sprakeloos geweest. Hij droeg het Woord altijd al in zijn schoot en brengt het ononderbroken voort. Maar tussen Hem en ons is het een tijd stil gebleven. Of was er slechts dat ene ongearticuleerde woord dat men de schepping noemt. Want zon, maan en sterren, planten en dieren en de mens zijn woord van God. 'Hij sprak!' En de dingen waren.

In de kerstnacht is de stilte voorgoed doorbroken. Toen begon het echte gesprek tussen God en de mensen in onze taal nog wel. *'Terwijl een diepe stilte nog alles omgaf en de nacht in zijn snelle loop halfweg was gekomen, kwam uw Alvermogend Woord van zijn koningstroom in de hemel'* (Wijsheid 18, 14-15a).

Kerstpuzzel

Horizontaal

1 psychisch letsel, 6 motorschip, 8 verscheidene, 16 liefkozing, 17 vuilcontainer, 19 schapenhaar, 20 spiraal, 22 ruzie, 25 plezier achteraf, 28 vrouwelijk schaap, 29 deel van een bokspartij, 31 Japanse munt, 32 befaamd, 34 armoedige woning, 36 uitvoer, 38 wisseling, 39 bladgroente, 40 heibel, 42 plaats in China, 45 onverwachts, 47 Europeaan, 49 grootmoeder, 50 persoonlijk voornaamwoord, 52 vrouwelijk dier, 53 vogel, 55 gezinslid, 57 rang, 60 aanvaarden, 61 vergelden, 62 vaarwel, 63 Franse schilder, 66 visgerei, 68 seizoen, 70 tevergeefs, 72 imitator, 76 dom persoon, 78 naaigerei, 79 een enkele keer, 80 luiaard, 81 deel van Indonesië, 83 boom, 84 plaats in Noord-Brabant, 86 lichtbeeld, 88 in voce (afk.), 89 alarmsignaal, 91 Bijbelse figuur, 92 vreemd geld, 94 Europeaan, 95 autopech, 97 bon, 98 team, 101 schoon toekomstbeeld, 103 schokkende beweging tijdens het huilen, 104 lang geleefd, 106 rivier (Spaans), 107 eencellig micro-organisme, 108 dwaas, 109 wollen stof, 111 landbewerking, 113 okido, 114 kant langs water, 115 niet schoon, 116 hatelijke opmerking, 118 vreemde munt, 120 wedstrijdonderdeel, 121 vloeibaar, 123 geweven band, 125 inwendig orgaan, 126 te verstuiven vloeistof, 129 zeehond, 131 deel van een zwembad, 133 geladen atoom, 135 reptiel, 138 Romeinse godin der trouw, 140 gereed, 141 scheepslading, 143 groot onheil, 144 keukengerei, 145 toiletgerei, 147 hij, 149 bundel planten, 151 cricketterm, 152 adellijke titel, 154 mistroostig, 157 wandelend, 159 van de, 161 transport, 163 watervogel, 164 onderwereld, 167 frisheid, 168 laboratorium (afk.), 170 Engelse titel, 172 familielid, 173 schuine strook, 174 handelsreiziger, 176 laag bevroren water, 179 ontkenning, 181 griezellig, 183 plaats in Noord-Holland, 184 vreemde taal, 185 drank met anijssmaak, 186 bekwaamheid tot iets.

Verticaal

2 Italiaans gerecht, 3 deel van een korenhalm, 4 melkklier, 5 plaats in Duitsland, 6 muziekterm, 7 muziksoort, 9 dialect, 10 voorzetsel, 11 oude lengtemaat, 12 waarmerk, 13 vogel, 14 Europese Unie, 15 walm, 18 ijverig zoeken, 21 ongemakkelijk, 23 onvriendelijk, 24 erica, 26 hond, 27 heteluchtbad, 30 jonge kabeljauw, 32 raamwerk, 33 gevechtsvliegtuig, 35 klein zwembroekje, 37 gewelddadig heerser, 41 boomloot, 43 spot, 44 ter zake, 46 vogelproduct, 48 verenigen, 51 koude lekkernij, 54 Griekse letter, 55 deel van een brouwerij, 56 mythologische tovenaars, 58 deel van een geluidsinstallatie, 59 jaarlijkse migratie van een diersoort, 62 bewijs van onschuld, 64 persoonlijk voornaamwoord, 65 tv-feuilleton, 67 rund, 69 spanning, 71 vernis, 73 kleine vrucht, 74 niettegenstaande, 75 plaats in Letland, 77 aardappelsoort, 82 voor de rest, 85 vrouwentongen, 87 eigenmachtig, 90 naaldboom, 91 stomdronken, 93 groente, 95 Amerikaanse schrijver, 96 deel van een voet, 98 golfterm, 99 opbrengst, 100 groep experts, 102 cafébediende, 105 balie, 108 smeekbede, 110 wild zwijn, 112 plus, 114 uitroep, 117 vordering, 119 dommerik, 120 klimvogel, 122 liefde, 124 reisje, 126 politieke partij, 127 beoefenaar van yoga, 128 berooid, 130 rivier in Tsjechië, 132 vlak, 134 twaalf uur 's middags, 136 beroep, 137 bevel aan een hond, 138 papierformaat, 139 Spaanse aanspreektitel, 142 elektrode, 146 klasse, 148 geluid van eenden, 150 opspringen, 152 luchtvaartuig, 153 ter wereld gekomen, 155 mythologische figuur, 156 vertering, 158 gebak van deeg en vlees, 160 vlinderlarve, 162 spinnenweb, 165 pook, 166 vleesgerecht, 169 bustehouder, 171 Oosters gerecht, 175 lichaamsdeel, 177 halt!, 178 lofdicht, 180 etenswaar, 182 Nederlandse Spoorwegen.

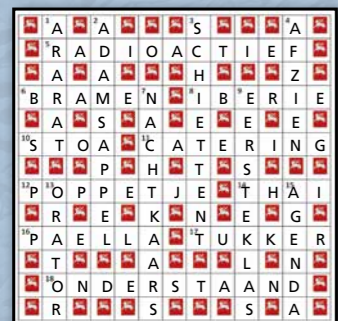
Breng de letters uit de overeenkomstig genummerde hokjes in het diagram over naar de hokjes hieronder. Deze letters vormen de oplossing.

136	164	61	76	79	32	110	91	148	180	24	107	64	131	41									
169	174	75	6	152	62	106	186	133	52	155	94	147	159	92	87	23	78	181	161	3	105	14	171

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór 15 januari 2016 naar de redactie van **SamenKerk**, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Onder de goede inzenders worden de prijzen verloot.

Maak kans op mooie prijzen!

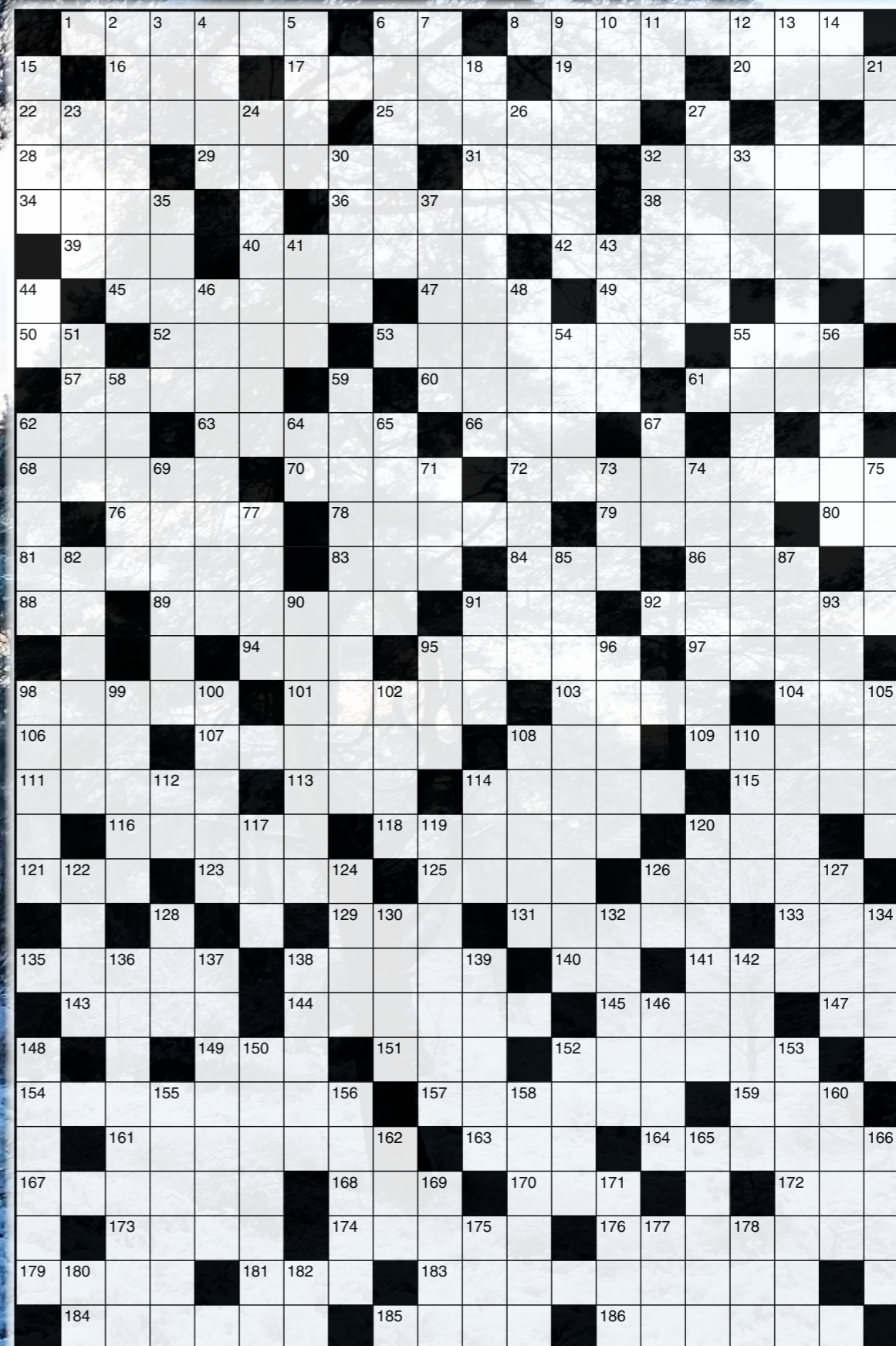
- 3x boek *Zalig gebakken – Verhalen, recepten en tradities van wereldwijd van Driekoningen tot Sinterklaas*
- 5x cadeaubon

Oplossing crypto nov. 2015

Prijswinnaars crypto november 2015

- Mw. P. Langedijk-de Jongh, Heiloo;
- G.J. Reussien, Heiloo;
- Mw. R. Willemse, Vijfhuizen.

© Sanders puzzelboeken, Vaassen

Kerst, mis het niet!

Het is weer december! De gezellig verlichte winkelstraten, huizen versierd met kerstversiering en lampjes in allerlei kleuren, winkels die adverteren met de lekkerste kerstboodschappen... Ze presenteren ons allemaal een kerstboodschap. Wil je dit jaar eens iets anders dan de familiedrukke, kerstfilms, kerstmarkten en tuincentra-ballen-kerstshow? Ga dan eens op zoek naar momenten waarop we samen Kerst kunnen beleven en ervaren. En de mooie en vreugdevolle boodschap van Kerst kunnen horen of zien.

Vanaf september wordt menig tuincentrum omgebouwd tot kerstshow en zijn maanden lang in kerstferen. Het geboortefeest van het kerstkind is waarschijnlijk het meest bekende feest uit de Katholieke cq. Christelijke geloofstraditie en er wordt door bijna iedereen bij stil gestaan. Of je nu wel of niet gelovig bent, met Kerst wordt er feest gevierd. Vooral gezelligheid, familie, samen zijn en vrede zijn belangrijke thema's in de kersttijd. Voor menig gezin is het naast gezelligheid ook een drukke decembermaand met soms overvolle kerstdagen, waarbij je aan allerlei verwachtingen moet voldoen. De familie en schoonfamilie vraagt aandacht, de schoolvieringen, de kerstborrel, de kerstmarkt en diners bij familie en vrienden. Voor je het weet zeg je een week later tegen elkaar: 'het lijkt wel of deze dagen voorbij zijn gevlogen'. En het zou toch jammer zijn als je er dan achter komt dat je het kerstgevoel gemist hebt... Daarom een paar tips voor een andere voorbereiding én invulling van Kerst. Om de mooie en vreugdevolle boodschap van Kerst te ervaren!

Adventsstraatje

Hoe kan je samen met je gezin toeleven naar kerst? Door de advents- en kersttijd tot een bijzondere tijd te maken. Op 29

november is de adventstijd begonnen. Een periode van vier zondagen die in het teken staan van (ver)wachten. Het is een tijd van het verlangend uitzien naar het geboortefeest van Jezus de Christus. Of anders gezegd, God wordt mens in de gedaante van een hulpeloos kind. Het is een periode waarin we toeleven naar de komst van God die naar ons toe komt, maar ook een tijd om zelf naar God toe te keren. De kleuren in de kerkelijke liturgie zijn tot aan Kerstmis paars als symbool van bezinning. Een tijd dus van afwachten, bezinnen en je voorbereiden op het grote

feest dat komen gaat. Op de website www.geloventhuis.nl staan vele leuke aanwijzingen om op een creatieve wijze de advent en kerst te beleven. Zo kun je iedere week een adventshuisje maken van een leeg melkpak. Als het dan kerst is geworden, is er een hele straat gebouwd met de thema's van kerst achter de deurtjes geplakt. Kijk maar eens op de website voor deze leuke eigentijdse uitwerking van het advent en kerstverhaal. Want ook al zijn er al wat adventszondagen verstreken, wie wil er nu niet een eigen straat met lichtjes maken voor Kerst?

Lichtjestocht

Of ga samen een lichtjestocht wandelen. Op verschillende plekken in Nederland worden door plaatselijke kerken lichtjestochten of kerstwandelingen georganiseerd. In de dagen voor kerst wordt het bijbelverhaal van kerst op verschillende plekken uitgebeeld. Al lopend krijg je het hele verhaal te zien en meestal wordt de wandeling aangegeven door kaarsje die het pad verlichten. Een leuk en spannende manier om samen het kerstverhaal te beleven. Ook leuk om volgend jaar zelf te organiseren voor de parochie en/of regio. Op die manier laat je veel meer mensen kennismaken met het Kerstverhaal.

Kerstgezinsviering

Bezoek ook de kerstviering in je eigen parochiekerk of regio. Op vele plaatsen in het Bisdom wordt er op Kerstavond rekening gehouden met het gezin door een gezinsviering aan te bieden. Een mooie gelegenheid om met gezin te vieren, even tot rust te komen, God te ontmoeten en het echte Kerstgevoel te ervaren. En mocht het nu net niet op kerstavond zijn, maar de dag erna, niet getreurd: in de liturgie vieren we Kerst van de vooravond van Kerst tot en met de zondag na 6 januari.

Kerst thuis

Thuis moet er ook vaak veel gebeuren aan voorbereiding. Het opzetten van de kerstboom, het bedenken van een kerst-

menu en andere activiteiten zijn leuk om samen te doen. Ondertussen is er tijd om het over Kerst en de betekenis van Kerst te hebben. Zoals het maken van een kerststalletje voor in de boom. Meestal zet men een kerststalletje onder de boom. Maar dit jaar gaan we het anders doen. Op de website van www.samueladvies.nl staan vele leuke knutselwerkjes en ook een kerststalletje voor in de boom. Net als een kerstbal kan dit kleine kunstwerkje gewoon in de kerstboom worden opgehangen. Uiteraard komt het beste resultaat tot stand als er samen geknutseld

wordt, want dan is er ook tijd om samen te praten en elkaar te helpen.

Menuverhaal

Of maak samen eens een speciaal menukaartje om het kerstdiner wat meer eigen inhoud te geven. Dit is natuurlijk geen gewoon menukaartje, maar eentje waarop ieder uit het gezin zijn of haar eigen inbreng op kan schrijven. Dat kan naast een mooi kerstverhaal, een gedicht, gebed, of lied zijn dat je tijdens het kerstdiner aan of met elkaar voorleest of zingt. Zo krijgt het gesprek aan tafel een andere wending en het voorkomt dat er voor de 38ste keer dezelfde anekdote wordt verteld.

Naast deze tips zijn er natuurlijk nog vele andere leuke mogelijkheden om je met je gezin eens anders voor te bereiden op Kerst. Maak het een Kerst om niet snel te vergeten! <

Maurice Lagemaat

Engelenpost

Op de website 'Geloven Thuis' vonden we een mooi kerstknutselwerkje met als thema 'Engelenpost'. In de verhalen rond de geboorte van Jezus spelen engelen een rol. Niet zomaar een deur gaat open als we engelen ontmoeten: de hemel gaat open en de deur van ons hart gaat open. In de kersttijd sturen we elkaar vaak een kaart. Maak nu eens 'engelenpost'. Zijn er mensen in je omgeving voor wie het een hart onder de riem zou zijn om engelenpost te krijgen in deze kersttijd? Knutsel/teken/schilder deze engel en maak er een mooie kaart van.

Stuur de kaart met lieve en goede wensen en als afzender 'je engel'.
Zo wordt iemand bijzonder verrast en vast ook geraakt door deze mooie post!

Kerststallenexpositie en wandeling in Monnickendam

Mevrouw Van Bavel-Bakker verzamelt al jaren kerststallen en kerstgroepen. Deze verzameling van meer dan 400 kerstgroepen uit de gehele wereld is in de kersttijd in de kapel van de R.K. Nicolaas en Antoniuskerk in Monnickendam te bewonderen. Tot en met woensdag 30 december 2015 van 12.00 tot 16.00 bent u van harte welkom in de kapel, Noordeinde 19 in Monnickendam. Op 1^e Kerstdag gesloten. In Monnickendam is ook een kerststallenroute, een wandeling door de oude binnenstad waarbij in winkels en bij particulieren een kerststal staat. Ook is de levensechte kerststal van de kunstenaar Herman van Elteren onder de Waagh te bewonderen. De route van de wandeling is verkrijgbaar bij SPW, stichting promotie Waterland op de Middendam, of in de kapel. Of via de website www.waterlandseevenementen.nl

Kerststal in de St. Agathakerk: groter dan ooit

Vanaf september wordt elke maandag door een groep van 30 vrijwilligers weer hard gewerkt om het grootse Kersttafereel in de St. Agathakerk in Beverwijk op te bouwen. Dit jaar is het thema: "Het licht schijnt in de duisternis". Afgebeeld worden vluchtelingen die vanuit het duister van oorlog, geweld en vervolging op weg gaan naar het licht van het Kerstkind, van de ster van Bethlehem die de drie Wijzen leidde, van de engel die het goede nieuws aan de herders bracht. Vanuit dat licht trekken de vluchtelingen verder naar het licht van veiligheid, van onderdak en geborgenheid: het licht in onze dorpen, steden en huizen. Op Kerstavond wordt het Kerstkindje in zijn kribbe gelegd tijdens de Gezinsviering die om 18.00 u. begint. In de geest van Kerstmis is iedereen van harte welkom bij de grootste Kerststal van Nederland!

Herberg Hoorn

Op zondag 20 december wordt Hoorn omgetoverd tot een herberg vol kerstactiviteiten. Door de hele stad is gratis muziek, zang, dans en theater. Voor de Koepelkerk is een hedendaagse kerststal met drie theateracties van Jozef en Maria rond het thema 'Op weg naar een betere toekomst'. Deze kerststal is onderdeel van de theatteroute 'De zeven werken van Barmhartigheid'. Pastoor Eugène Jongerden zal 'de vreemdelingen herbergen'. Door de hele stad zijn de andere zes werken te vinden: een theatergroep zal 'de hongerigen voeden', stadsdichter Hedwig Baartman 'de doden begraven' en de medewerkers van het Hospice 'verzorgen de zieken'. Kijk voor het complete programma op www.herberghoorn.nl.

Kerstmis in de Kathedraal

Zondag 20 december

20.00 uur Kerstconcert door St. Johns College Choir uit Cambridge, m.m.v. de Bavocantorij.
Zie www.bavoconcert.nl

Woensdag 23 december

20.00 uur Festival of Nine Lessons and Carols met zang van de Bavocantorij. De toegang is gratis.

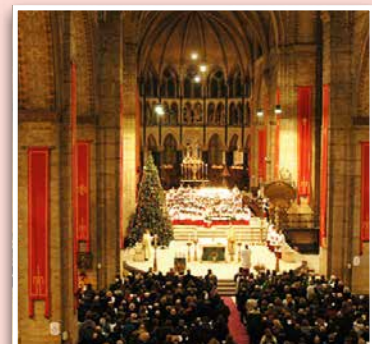
Donderdag 24 december Kerstavond

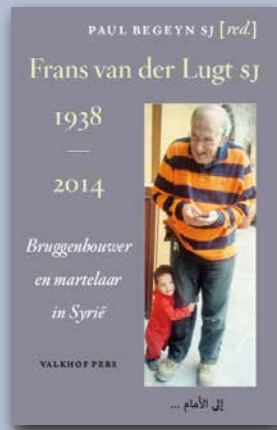
16.30 uur Kinderviering met zang leerlingen Koorschool.
20.00 uur en 22.30 uur Nachtmissen met zang van het Kathedrale Koor. De vaste misdelen zijn uit de Missa Brevis in G-dur van F. Schubert. **Voor de nachtmissen zijn toegangsbewijzen nodig. Deze zijn af te halen in de kathedraal na de hoogmis op 13 en 22 december.**

Vrijdag 25 december Eerste Kerstdag

10.00 uur Pontificale Hoogmis met zang van het Kathedrale Koor. De vaste misdelen zijn eveneens uit de Missa Brevis in G-dur van F. Schubert. **Voor deze viering zijn geen toegangsbewijzen nodig.**

De gerestaureerde kathedraal is gedurende de kerstperiode open voor bezichtiging. Van woensdag 23 december t/m 3 januari (m.u.v. 1 januari) is de kerk van 12.00 uur tot 16.00 uur open. Tevens is dan ook het kathedraal museum te bezichtigen.

Bruggenbouwer

Een boekje over pater Frans van der Lugt S.J., "Bruggenbouwer en martelaar in Syrië", behoeft nauwelijks aanbeveling: wie zou niet meer willen weten over deze zo gewoon ogende man van wie tv-beelden met zijn SOS aan de wereld heel de wereld overgingen? Korte tijd later werd hij vermoord. Zijn ordegenoot Paul Begheyn heeft een zeer leesbaar boekje samengesteld met bijdragen van pater Frans zelf, familieleden, leerlingen, vrienden, ordegenoten en anderen, geïllustreerd met twaalf afbeeldingen.

De geschiedenis van zijn roeping vond ik indrukwekkend; deze tekst alleen al is de aanschaf meer dan waard. Het hoofdstuk "Lief en leed uit Homs" vertelt hoe mensen van verschillende culturen en geloven in het zelfde schuitje van oorlog en doodsnood zijn komen te verkeren; hoe ze samen stukken uit de Koran en het Evangelie lezen en de eucharistie (willen) vieren.

"Wat hebben die mensen een natuurlijk Paasgeloof!" schrijft Pater Frans.

Op de voorkant staat een kleurenfoto van een lachende pater Frans met een peuter die zijn rechterbeen omklemd – Syriërs hielden van hem.

Johan Smit

Frans van der Lugt S.J. 1938-2014, *Bruggenbouwer en martelaar in Syrië* | Paul Begheyn sj e.a. | isbn 9789056254490 | Valkhof Pers | € 12,50

Heel de Kerk bakt...

In de krant, in tijdschriften en op het internet, overal vinden we recepten om te koken, te braden en te bakken. Op de televisie trekt het programma 'Heel Holland Bakt' een miljoenenpubliek. En nu is er ook een katholiek Heel-Holland-Bakt-bakboek met heerlijke recepten voor koekjes, gebakjes, taarten en andere ovenheerlijke baklekkernijen. Maar dan gelieerd aan een kerkelijk hoogfeest of gedachtenis van een heilige. Want als het feest is, dan hoort daar speciaal eten bij. Dat is al eeuwen zo. Kerstkransjes bij de Kerst en broodhaantjes bij Palmzondag. Met Sinterklaas eten wij een speculaaspop, maar in Zweden maken ze lussekatter op het feest van St. Lucia (13 december), in Vlaanderen worden huubkes gezegend als het St. Hubertusdag is (3 november), in (Zuid-) Italië is het traditie dat vaders op het feest van St. Jozef (19 maart, in Italië ook Vaderdag) soezen bakken en in Catania op Sicilië kun je speciale gebakjes kopen, die iets te maken hebben met de marteling van de heilige Agatha (5 februari). Feesten, tradities en brood of gebak, het hoort bij elkaar. In dit prachtige boek hebben de auteurs de verhalen en recepten bijeengebracht en op een mooie wijze gepresenteerd. (Daar werd bij 'Heel Holland bakt' ook altijd opgelet...) Van ieder christelijk feest of feestdag van een heilige wordt eerst een beschrijving gegeven van het feest of van de heilige en hun belang voor het geloof en de mensen. Deze beschrijving is voorzien van een mooie illustratie van Leonie Nijman. Op de volgende pagina volgt het recept met een foto van het resultaat. Om van te smullen. En dat het hele jaar door, iedere maand komt meermaals aan bod. Er kan dus heel wat worden afgebakken... en gesnoept. Heel de Kerk bakt... met dit leuke boek 'Zalig gebakken'.

Zalig gebakken. *Verhalen, recepten en tradities wereldwijd - van Driekoningen tot Sinterklaas* | M. Geurtsen en B. Willers-van Oostwaard | isbn 9789089720764 | Berne Media | € 19,95

Big data: angstaanjagend of veelbelovend?

De universiteit waar ik werk heeft zich geïnteresseerd getoond in *big data*. Nu is het zeer gedetailleerd beschikken over persoonsgegevens een zaak waarbij het om miljoenen gaat, maar dat kan niet voldoende motivatie zijn voor een universiteit. De meerwaarde van een universiteit ten opzichten van het bedrijfsleven is nu juist dat de universiteit niet allereerst kijkt naar marktwerking en commerciële kansen, maar

gedreven wordt door wetenschappelijke nieuwsgierigheid en door een ruimere blik op het menselijk welzijn, noem het levensbeschouwing. Welnu, dat is bij *big data* volop aan de orde. Zelfs zo expliciet dat ik er zeker van ben dat ook de lezer van dit blad het belang van bezinning inziet.

Laten we met een klein voorbeeld beginnen: stel dat ik als chef inkopen oosterse kruiden via mijn supermarkt wil verkopen, mag ik dan gegevens gebruiken waaruit de voorkeur van bepaalde klanten blijkt? Als u zegt: nee!, dan loopt u ver achter want de kortingskaart van Albert Heijn is natuurlijk niet alleen bedoeld om u korting te verschaffen, maar ook om uw boodschappen nauwkeurig te registreren. Als ik de doelgroep kan selecteren scheelt dat uiteraard enorm in de kosten van de reclame.

Tweede voorbeeld. U maakt gebruik van een website: mag die website uw deelname registreren? Ook daar geldt: zeker wel, want de cookies, die eerst waren geïntroduceerd als vrijwillige service, zijn nu al dwingend: zonder accepteren van cookies (en dus registratie) komt u niet meer op die onmisbare website.

Nu gaan we richting de ethiek: stel dat ik weet dat een bepaalde categorie mensen binnen tien jaar zal overlijden, omdat ik hun medisch dossier ken, mag ik dan de hoogte van de verzekering aanpassen? Dat is buitengewoon aantrekkelijk voor die overige 90% die hun premie fors ziet verlagen. Een grote verzekeringsmaatschappij is daar dan ook bijzonder in geïnteresseerd. Dit heeft echter vérstrekkende gevolgen voor de samenleving, die dan

niet langer is gebaseerd op solidariteit maar slechts op eigenbelang. Hier rijst echter een vraag: als ik me verzekerd doe ik dat dan om anderen die in de problemen kunnen komen te steunen, of met name voor mezelf? Als dat laatste het geval is, namelijk louter uit eigenbelang, lijkt het logisch dat ik elke mogelijkheid zal aangrijpen om mensen met meer risico meer te laten betalen. Het gaat dus niet louter om een technische zaak, maar ook

om een mensvisie, een maatschappijvisie en een ethiek.

Laten we nog eens door-redeneren; stel dat ik de DNA gegevens van iedereen weet en kan vaststellen dat 20 % veel grotere overlijdenskans heeft dan de andere 80 %. Ik combineer dat met gegevens van het autorijden, waarin blijkt wie veilig rijdt: nu weet ik het van 40 %. Die gaan meer betalen: de premie van de overige 60 % kan navenant omlaag. Ik kan nog meer wetenschappelijk onderzoek doen: luchtvervuiling in bepaalde gebieden die meer risico geven, beroepsgroepen, verkeersknelpunten, enzovoort. Het lijkt voor de gelukkige, gezonde, goed wonende, in veilige auto rijdende figuur steeds aantrekkelijker te worden!

Wat verzekeringsmaatschappijen en andere voorstanders van het benutten van *big data* echter niet doorhebben, is dat de 'zogenaamde ideale situatie' allang binnen handbereik ligt zodat op veel onderzoek kan worden bespaard. Dat is namelijk dat iedereen weer zijn eigen kosten betaalt en dat de gezamenlijke solidariteit van verzekeringen wordt opgeheven. Achmea en andere maatschappijen werken dus mee aan het verdwijnen van solidariteit én -pikant detail- aan hun eigen opheffing. Toch goed dat er mensen zijn die niet louter vanuit commerciële belangen willen nadenken! Hier ligt een mooie taak voor de kerk, voor de universiteit, kortom voor het geweten van de natie. Niet om onmiddellijk met een rood stoplicht te zwaaien, wel om te bezien of de techniek werkelijk bijdraagt aan menselijk welzijn. <

Marcel Poorthuis

In alle parochies zijn veel mensen betrokken bij het maken en publiceren van het parochieblad. De meeste parochies, of kerklocaties, hebben nog een eigen blad; steeds meer parochies gaan samenwerken aan één gezamenlijk parochieblad voor hun personele unie of gefuseerde parochies. Mensen schrijven stukjes, of googlen naar tekst, anderen vullen de pagina's met liturgische schema's, de vaste rubrieken en de In memoria. Weer anderen maken het blad op, controleren alles om het vervolgens te laten drukken. Ook hier zijn weer vrijwilligers voor beschikbaar. Nog even rapen (met elkaar rondjes lopen rond een tafel), nietje erdoor, en dan per post versturen of huis-aan-huis rondbrengen. Er komt heel wat bij kijken... Of alle parochianen deze parochiebladen lezen, waarschijnlijk niet. Bij *SamenKerk* wel! Een greep uit de ons toegezonden parochiebladen.

Dat de Kerst eraan komt, kun je in veel parochiebladen lezen. Waaraan? Aan een stukje over het Russische Neva-ensemble. Voor de 24^e keer zullen ze in vele parochies in ons bisdom concerten verzorgen of een viering opluisteren. Het ensemble bestaat uit vijf personen, die met hun prachtstemmen liederen zingen uit de traditie van de Orthodoxe Kerk. Het zou te ver voeren om alle parochies te noemen...

Kijk voor informatie op: www.neva-ensemble.narod.ru (een website met Nederlandse teksten maar wel met een hinderlijke Russische banner).

In het **Amsterdamse** parochieblad *Saamhorig* (ook voor de parochies van **Diemen** en **Duivendrecht**) een mooi verslag, met foto's, van een reünie van de 47 parochianen die in mei hebben deelgenomen aan de bedevaart naar Rome. Op een zomerse zondagmiddag 23 augustus hebben ze in de tuin van de St. Urbanusparochie herinneringen opgehaald. "Op creatieve wijze hebben we onze ervaringen in Rome in beeld gebracht. In het gesprek dat daarop volgde is alles intens opnieuw beleefd. (...) Na het avondgebed hebben we samen gegeten. Er was zoveel met elkaar te delen dat het later werd dan menigeen zich had voorgenoemen." Hoe Romeins...

► Het parochieblad van de parochie van **Wieringermeer, Steun Zender**, vertelt over twee parochiereizen in het nieuwe jaar. Van 16-24 februari is er een reis naar Israël. Er wordt gehoopt op 25 deelnemers uit de parochies van de regio Schagen. Want deze reis is natuurlijk een unieke kans om het land te bezoeken waar Jezus heeft gewoond en geleefd, waar de wortels liggen van ons geloof. De andere reis is voor de jongeren naar de WJD'16 van 20 juli t/m 2 augustus in Krakau. Dat veel pelgrims en jongeren voor deze reizen hun koffers of rugzak mogen pakken!

Het Bonifatius Nieuws (**Zaandam**) jubelt als de engelen in de kerstnacht. Want Kerstmis 2015 wordt weer in de eigen kerk gevierd. In 2012 werden ze pardoes op 24 december verboden de kerk te betreden. Voor de maanden t/m maart, april wordt weer uitgeweken naar hun 'logeeradres' bij de protestanten, terwijl ondertussen de restauratie wordt voltooid. In zijn column schrijft pastoor André Goedhart over "een barst in Kerstmis" in een mooi kerstverhaal dat zich in een thuis voor meervoudig gehandicapten afspeelt. Na drie jaren elders wordt Kerstmis weer thuis komen in Zaandam.

1

< 1. Bisdomontmoetingsdag

Tientallen parochianen uit diverse parochies uit ons bisdom namen het aanbod aan om de tentoonstelling 'Rome: droom van Constantijn' in de Nieuwe Kerk in Amsterdam te bezoeken bij de bisdomontmoetingsdag op 28 november jl. Met een speciaal arrangement werd hen een programma aangeboden tegen gereduceerd tarief van een lezing en een bezoek aan de expositie. Bij de lezing werd gewezen op het parallelle karakter van de Romeinse samenleving in Rome rond 300 na Chr. en de huidige Nederlandse samenleving: multicultureel en religieus pluriform. Echter met een verschil. De Romeinen toen waren religieuze mensen, de stad stond vol tempels. "Wij leven in een wereld die voor God geen plaats inruimt, die sceptisch staat tegenover grote verhalen, die haar respect voor autoriteiten verloren heeft.", aldus Abt Gerard Mathijns OSB in zijn inleiding. Daar voegde hij aan toe de waarde van het monnikenleven en -gemeenschap van Egmond: "Wat is het mooi om daar bescheiden aanwezig te mogen zijn om samen met medebroeders te mogen getuigen van je geloof in het Evangelie, te mogen leven van de grote gaven die je van de Heer mag ontvangen in zijn sacramenten, in de broederschap, is het mogen delen met anderen." Van de aanwezigen werden positieve reacties ontvangen over de lezing en over de tentoonstelling. >

2

< 2. Zuurkool

Op 16 december nam oud-hulpbisschop Jan van Burgsteden in Zuid-Scharwoude uit handen van de heer Piet Kramer van Kramer Zuurkool (Krautboy) 1000 pakjes zuurkool in ontvangst, bestemd voor de voedselbank in Noord-Holland. Deze gift werd gedaan vanwege het 125-jarig bestaan van het bedrijf. Aanleiding was het aanbieden van enkele pakjes zuurkool aan emeritus-paus Benedictus XVI bij het privébezoek van onze bisschoppen tijdens de Romebedevaart begin mei 2015. >

3

< 3. Heilige deur Nicolaasbasiliek Amsterdam

In het kader van het Jaar van de Barmhartigheid zijn boven de Heilige deur van de Nicolaasbasiliek speciale letters aangebracht door broeder Leo Disch. Geschreven staat: 'porta santa'. Zie ook artikel pagina 18/19. >

4

< 4. Zr. Borst onderscheiden

Op zondag 29 november ontving Zr. Cunera Borst, afkomstig uit Schoorl, in de Friezenkerk in Rome de pauselijke onderscheiding 'Bene meriti' uitgereikt. Meer dan vijftig jaren heeft ze in Rome gewerkt voor ouderen, armen, daklozen enz. Ook werkte voor het generalaat van haar Congregatie en bezocht ze (Nederlandse) gevangenen. Ze was sinds de start van de Friezenkerk, ruim 25 jaar geleden, er iedere zondag bij. Ze verwelkomde de bezoekers, deed de collecte enz. Bij de uitreiking werd opgemerkt dat paus Franciscus zich niet zo met uiterlijke dingen bezighoudt, en onderscheiding enkel verleend aan mensen die het écht verdiend hebben. Er wordt voorgelezen dat de onderscheiding op 23 november door de paus is goedgekeurd. Zr. Cunera kijkt even verwonderd op en herhaalt de datum, waarop gezegd werd: 'Precies, dat is de stichtingsdag van uw Congregatie, maar dat wist paus Franciscus waarschijnlijk niet!' >

5

< 5. Leefgemeenschap Slotervaart zoekt medebewoners

Leefgemeenschap Slotervaart is een christelijke leefgemeenschap in oprichting. "We zijn een groep bewoners die bewust extra tijd besteedt aan de buurt. We noemen het experimenteren met christelijk leven. Dat betekent niet: zeltjes winnen, maar je ogen openen voor de omgeving waarin je woont, en je bewust zijn van je eigen talenten en die van anderen. We geloven dat de stad deze manier van betrokken samenwonen goed kan gebruiken!", aldus een van de initiatiefnemers. De bedoeling is ook dat de leefgemeenschap divers is, zal bestaan uit meerdere generaties. De Leefgemeenschap zoekt nog medebewoners. Reageren kan voor 15 januari. Meer informatie is te vinden op: www.leefgemeenschapslotervaart.wordpress.com. Mensen zonder internet kunnen bellen naar Kristel van der Horst (0628061380) of Peter Faber (0641767037). <

MIJN KERK
INSPIREERTMIJN KERK
IN BALANS

Kerkbalans 2016

Mijn kerk inspireert

De kerk is een plek die inspireert. De boodschap, de sacramenten zoals de doop, de gemeenschap, het gebouw – ze geven bezieling voor het leven van elke dag. Geef die inspiratie door. Geef aan Kerkbalans. De actie Kerkbalans wordt gehouden van 17 januari t/m 31 januari 2016.

Welke inspiratie geeft u door?

Soms is het een goed gesprek dat bemoedigt. De andere keer is het de boodschap die uw hart raakt. De stilte van het gebouw, de liturgie, de muziek of de veelzijdigheid van uw kerkelijke gemeenschap. Uw kerk inspireert.

Die mooie momenten delen we met elkaar. Ze inspireren ons om het goede te doen. Samen zijn we een gemeenschap waar God wordt gezocht en gevonden. De kerk is een onmisbare pijler in ons bestaan.

Om te kunnen blijven inspireren, is geld nodig. Want het gebouw waar uw gemeenschap samenkomt, de verwarming, verlichting, het personeel en de muziek – het kost geld. Kosten die gemaakt worden om de kerkdeuren open te houden en u en vele anderen welkom te heten.

Daarom is er Kerkbalans. Als u uw bijdrage schenkt aan Kerkbalans, geeft u niet alleen uzelf de mogelijkheid om bezielt te blijven, u investeert ook in de persoon naast u in de kerkbank, het kind in de kindernevendienst of een zinzochende bezoeker. Vraag eens aan uw kerkbestuur waar zij uw bijdrage aan besteedt. Door betrokken te zijn in woord en daad bouwt u aan uw gemeenschap. U geeft om door te geven.

U houdt uw kerk in balans.

U beslist zelf welke vrijwillige bijdrage u aan deze actie wilt geven, die overigens (deels) aftrekbaar is van de belastingen. Uw bijdrage aan Kerkbalans valt onder 'Giften aan goede doelen' of 'Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI)'. Wanneer u kiest voor een periodieke schenking is zelfs het hele bedrag aftrekbaar. Meer informatie vindt u op www.kerkbalans.nl

KERK **BALANS.nl**
2016

Pieter Bruegel de Oude (1525-1569), *Kindermoord te Bethlehem*, 1566-1567. Kunsthistorisches Museum, Wenen

Het feest van de Onnozele Kinderen

Op 28 december herdenkt de Kerk de dag dat door koning Herodes de 'onnozele' kinderen werden vermoord, hetgeen ook wel de Kindermoord van Bethlehem wordt genoemd. Van de wijzen uit het oosten (feest 6 januari) hoorde Herodes dat er een koningskind geboren zou zijn in zijn land. Uit angst voor zijn positie liet hij alle jongetjes van onder de twee jaar in Bethlehem en omgeving vermoorden:

'Zodra Herodes bemerkte, dat hij door de Wijzen om de tuin geleid was, ontstak hij in hevige toorn; hij zond zijn mannen uit en liet in Bethlehem en heel het gebied daarvan al de jongens vermoorden van twee jaar en jonger, in overeenstemming met de tijd waarnaar hij de Wijzen nauwkeurig had gevraagd.' Matteüs 2,16

Historisch gesproken zijn er geen aanwijzingen dat een dergelijke slachtpartij ooit heeft plaatsgevonden. Ook

de Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus (37-100) vermeldt deze tirannieke daad van Herodes de Grote niet. Wel is het zeker dat Herodes heel wat mensenlevens op zijn geweten heeft; zo liet hij velen van zijn naaste familieleden (vrouw, zonen) en vrienden ombrengen uit angst dat zij zich van zijn troon zouden meester maken.

De kunst kent prachtige verbeeldingen van dit afschuwelijke drama. Denk aan De moord op de Onnozele Kinderen van Pieter Breugel de Oude (1565) – in de sneeuw! – en de Kindermoord van Bethlehem door Peter Paul Rubens (1611-1612), in 2002 geveild voor 76 miljoen dollar. De diepere laag van de kindermoord is in de christelijke iconografie nog niet zo eenvoudig te vatten. Immers het gaat om een episode op het scheivlak van het Oude en Nieuwe Tijd: een jonge twijg ontspruitend aan een vermolmd stronk, waar ogenschijnlijk geen leven meer in zit, Jesaja 11,01. Matteüs verbeeldt

door te zeggen dat alle jongetjes uit Bethlehem en omgeving gedood waren dat de hele familie van David in één klap was weggevaagd. Dus de hoop op een Messias uit het huis van David vervlogen. Ook bij Matteüs weet er toch nog één spruit te ontsnappen en iets nieuws te beginnen: Jezus! Jezus ontsnapte deze kwade streek immers doordat Jozef en Maria met hem naar Egypte vluchtten. Later realiseerde men zich dat ook Johannes de Doper aan het bloedbad moest zijn ontsnapt. Daaruit ontstond een legende.

Toen Christus was geboren, begon Herodes alle kinderen van Bethlehem ter dood te laten brengen. Hij zond dus ook manschappen op het kind van Zacharias en Elisabeth af; want hij had gehoord van de wonderlijke omstandigheden waaronder dit kind ter wereld was gekomen. Bij het zien van de soldaten nam Elisabeth Johannes in haar armen – het kind was op dat moment 18 maanden – en vluchtte haar huis uit de bergen en de woestijn in die je in de omgeving van de stad daar hebt. Toen drong het tot haar door in wat voor benarde positie zij door Herodes' soldaten gedreven was, en ze schreeuwde tegen de bergen: "Asjeblijft berg van God, neem deze moeder met kind in je op!" En werkelijk, de rots opende zich en verborg moeder en kind in zijn binnenste. Herodes was woedend dat Johannes niet gedood was. Hij beval dat Zacharias voor het altaar moest worden neergestoken. Diens bloed vloede over het marmeer en werd meteen zo hard als steen; daarmee bleef het voor altijd een stille getuige van Herodes' verdorvenheid.

Sinds de 5^e eeuw hebben de christenen de omgebrachte jongetjes van Bethlehem als de eerste martelaren beschouwd; zij werden immers gedood omwille van Christus. Volgens de Griekse traditie waren het er wel veertienduizend, volgens de Syrische beliep hun aantal vierenzestigduizend. Middeleeuwse bronnen spreken – op basis van Openbaring 14,03 – van honderdvierenveertigduizend. Moderne auteurs die geloven in de historiciteit van de kindermoord van Bethlehem, beweren dat het aantal slachtoffers hooguit enkele tientallen bedroeg. Bethlehem was namelijk in Herodes' tijd maar een klein stadje. Dat zou verklaren waarom de kindermoord niet in de profane geschiedenisboeken terecht is gekomen.

De naam 'Onnozele Kinderen' wekt soms bevreemding. 'Onnozel' komt van *onnosel*, de Middelnederlandse vertaling van het Latijnse woord *innocens*, dat 'onschuldig' en 'onschadelijk' betekent. 'Onnozel' betekende

Vijfde-eeuws mozaïek in de St. Paulus buiten de Muren, een van de vier pauselijke basilieken van Rome. Volgens de legende werden de lijkes van de kindermoord overgebracht naar deze kerk.

al vrij snel ook 'onwetend', 'naïef', 'dom' en 'dwaas'. Zo kwam het dat het kerkelijk feest van Onnozele Kinderen in de Middeleeuwen samenviel met het volkse Dwazenfeest, dat zijn wortels had in de heidense midwinterrituelen en het Romeinse verkleedfeest *festum puerorum*. In heel West-Europa stond 28 december in het teken van gekkigheid en de omkering van de maatschappelijke orde. Kinderen kregen het die dag voor het zeggen; zij bepaalden wat er die dag gegeten werd. Ook in kloosters en kerken werd het gezag overgedragen aan de geringsten in rang. Zo werden er kinderabten en kinderbisschoppen aangesteld. De verheffing tot kinderbisschop geschiedde in de Vesper onder het Magnificat bij het vers: "Desposuit potentes de sede et exultavit humiles" (Hij heeft de machtigen van de stoel gezet en de nederigen heeft Hij verheven). Het gevolg van deze omkering was niet zelden anarchie met alle uitspattingen van dien. In de 13^e eeuw werd het gebruik van de gezagsomkering dan ook verboden. Wat overbleef was een feest waarbij kinderen zich als volwassenen verkleedden en langs de deuren gingen voor lekkernijen. Het kindgerichte Sint-Nicolaasfeest heeft het folkloristische Onnozele Kinderen uiteindelijk verdrongen.

Onnozele Kinderen worden vereerd als beschermheiligen van kinderen en meer in het bijzonder van kinderen in gevaar. In Spaanstalige landen worden op Onnozele Kinderen grappen uitgehaald als elders op 1 april. <

Michel Bakker

Bouwadvies Groot Holland

Zelfstandig onderdeel van de Monumentenwacht Noord-Holland. Wij zijn gespecialiseerd in:

- Aan- en verkoopkeuringen
- Meerjaren onderhoudsplannen
- Adviezen over vergunningen en subsidies
- Kostenramingen en begrotingen
- Begeleiding, toezicht en opleveringskeuringen
- Bestekken en werkschrijvingen

T: 075 6474586 F: 075 6474593
info@bouwadviesgroot holland.nl

Veerdijk 32, 1531 MS Wormer
Postbus 379, 1520 AJ Wormerveer

DE TILTENBERG

DENK JE EROVER PRIESTER TE WORDEN?

Kijk eens op www.tiltenberg.org of kom langs op De Tiltenberg!

Grootseminarie St. Willibrord
Zilkerduinweg 375
2114 AM Vogelenzang
tel. 0252 345 345
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

KERK BALANS.nl 2016

VREEKER BEGRAAFPLAATSSERVICE

www.begraafplaatservice.nl

Padverhardingen	Grafdelven
Groenbeheer	Graven ruimen
Boomverzorging	Op- en herbegraven
Beschoeiingen en keerwanden	Grafkelders
Oplossingen voor grondwateroverlast	Urnen bestemmingen
Knekelputten	Aanleg en uitbreiding
Grafbekisting, loopplanken en transportkar	Renovatie en herindeling
Natuursteen, Grafmonumenten	Onderhoudswerkzaamheden

De Hout 47, 1607 HB Hem
T: 0228-544484 • F: 0228-544651

Met zorg betrokken

miva.nl

Wereldwijd zijn er mensen die het als hun bestemming zien anderen te helpen.

MIVA ondersteunt ze met onmisbare vervoersmiddelen, zoals deze motorambulance.

miva

Bestemming binnen bereik.

Om wie jij bent

Een uitvaart vandaag de dag is niet meer de standaard requiemmis, maar een persoonlijk afscheid met in overleg zorgvuldig gekozen woorden, gebeden en liederen. Familie en nabestaanden vertellen over de overledene; anderen lezen een gedicht voor of een gebed. Dit boek wil mensen helpen om hun weg te vinden bij het inhoud geven aan die plekken in een gebedsviering waar een gedicht, gedachte of gebed passend is. Voor pastores en parochianen die in deze vieringen voorgaan, wil dit boek ook een handreiking zijn. Het boek begint met Bijbelteksten met daarbij een aanzet tot overweging. Het bijzondere is dat het niet de standaardteksten zijn, zodat er toch verrassende (en dus persoonlijke) invalshoeken gekozen kunnen worden. Dan volgt een hele serie van gedichten en gedachten (deel 2) en deel 3 zijn voorbeelden van gebeden. Dit boek van theologe en dichteres Sabine Nijland is zeker een aanvulling op het bestaande materiaal om een gebedsviering bij een uitvaart vorm en inhoud te geven.

Om wie jij bent. Teksten, gebeden en gedichten bij afscheid en rouw | S. Nijland | isbn 9789492093141 | www.adveniat.nl | € 19,50

Dromen zijn geen bedrog

'Dromen zijn bedrog' zong Noord-Hollander Marco Borsato in 1994 en hij had er een grote hit mee. Diaken Bart Koet uit Heiloo zal dit liedje zeker uit volle borst meezingen, maar hij zal eerder gepassioneerd vertellen over dromen. Hij zal dan uit de doeken doen hoe belangrijk dromen zijn in de Bijbelse verhalen. Deze hoogleraar Nieuwe Testament neemt je mee door een bijzonder Bijbels dromenland en wat de betekenis is van deze dromen. Zijn voorbeelden zijn eerder heel hedendaags als hij vertelt over de dromen van gevangenen uit zijn ervaringen van vele jaren gevangenispastoraat in Amsterdam. Want ieder mens droomt... In Amsterdam loopt nog tot begin februari de bijzondere tentoonstelling over het Christendom onder de titel: Rome, de droom van Constantijn. Ook hij droomde. En dromen wij na de gebeurtenissen in Parijs van november niet van een veiligere wereld zonder geweld? Ja toch? In deze Kersttijd horen we hoe God via een engel in een droom tot Jozef spreekt (en hem opdracht geeft Moeder en Kind in Egypte in veiligheid te brengen en later om huiswaarts te gaan). In september presenteerde Bart Koet een gedegen boek met vele uitstekende artikelen over het werken met dromen in pastoraat en bij geestelijke begeleiding. Dromen van mensen moeten niet afgedaan worden als iets onderbewust, maar als een deel van het verhaal van deze mens. *Dreams and spirituality* wil de pastor helpen dit dromenland beter te begrijpen. Dit wetenschappelijke boek wordt gevormd door artikelen van experts op hun vakgebied van pastoraat, psychologie e.d. uit Nederland, Engeland, Canada en de Verenigde Staten. Misschien even een pukkel om door te komen, maar toch zeer interessant voor iedere pastor die mensen begeleid bij hun leven(sdromen).

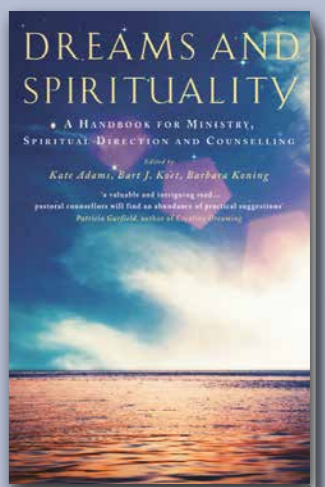
Dreams and spirituality | K. Adams, B. Koet en B. Koning (red.) | isbn 9781848257313 | www.canterburypress.co.uk | £ 25,00

Opstapjes voor barmhartigheid

Het Jaar van de Barmhartigheid nodigt ons uit stil te staan bij het hart van ons geloof: de gevende en vergevende liefde van God die wij mogen doorgeven. Uitgeverij Adveniat heeft een boekje gemaakt met tien opstapjes om zelf inhoud te geven aan het Jaar van de Barmhartigheid. In het boekje staat een heldere uitleg van het begrip barmhartigheid, uitspraken van paus Franciscus, gebeden en bijbelcitaten. Ook komen tien mensen en inspirerende organisaties aan het woord die zich concreet inzetten voor barmhartigheid. Er is nu een mooie aanbieding: Bestel voor 1 januari 2016 het gewenste aantal, dan heeft u ze voor eind januari in huis. Bestel er 100 of meer dan zijn ze slechts € 1,20 per stuk!

Jaar van de Barmhartigheid | www.adveniat.nl | isbn 9789492093172 | € 5,95

Geboekt

WJD

2016

Namens het WJD-team: Zelig Kerstfeest en een gelukkig 2016. Tot volgend jaar!

VAN ALLE KANTEN

DARE2 SHARE!

Tijdens de komende Wereldjongerendagenreis Dare2share! (van 20 juli t/m 2 aug 2016) wordt het voorprogramma van de WJD gehouden in Praag. We brengen een bezoek aan de stad maar leren hier ook de gemeenschap van Sant'Egidio kennen. Zij zijn een christelijke leken-gemeenschap die ruim 70.000 leden telt.

Sant'Egidio ontstond in 1968 in Rome op initiatief van een 18-jarige student, Andrea Riccardi. Samen met een groep vrienden wilde hij naar het Evangelie luisteren en het beleven. In het begin gingen de studenten in de barakkenwijken van Rome de armen opzoeken, in de namiddag hielpen ze kinderen met hun schoolwerk. Dat groepje is nu uitgegroeid tot een wereldwijde beweging, die actief is in meer dan 70 landen op alle continenten. In Amsterdam is Sant'Egidio ook actief. Marc en Monika Bilardie zetten zich in voor de gemeenschap.

SANT'EGIDIO

Monika, hoe ben jij betrokken geraakt bij Sant'Egidio?

Ik heb de Gemeenschap in Antwerpen leren kennen, toen ik daar als Poolse studente terechtkwam in het kader van het Erasmus-programma.

Ik ging naar de kerk en ik heb er een priester leren kennen, die mij voor het gebed van Sant'Egidio uitnodigde. Daar heb ik veel enthousiaste vrienden leren kennen en werd ik direct betrokken bij het restaurant voor daklozen.

Marc en Monika, wat maakt Sant'Egidio zo bijzonder?

Voor ons is Sant'Egidio bijzonder omdat het twee cruciale dimensies van ons geloof verbindt: het spirituele (gebed, eucharistie, dagelijks lezen uit de Schrift) en de concrete inzet voor de armen. De armen zijn onze vrienden. Het verschilt per stad maar ook in Praag zijn er dak- en thuislozen en ouderen.

Marc, het is bijna kerst, hoe vieren jullie dit bij de gemeenschap?

Kerstmis is een feest dat wij vieren met de armen. Op vele plaatsen in de wereld worden er in kerken, gevangenissen, kerstfeesten georganiseerd. In Amsterdam zullen wij op 24 december een kerstfeest organiseren voor onze dak- en thuisloze vrienden, voor eenzame bejaarden en kinderen van de School van Vrede. Dit zal plaatsvinden in de Mozes en Aäronkerk met een feestelijke maaltijd en aansluitend de nachtmis van Kerstmis. Kijk voor meer informatie op www.santegidio.nl.

FACEBOOKPAGINA

Jong Bisdom Haarlem heeft een nieuwe FB pagina! Like ons via de pagina www.facebook.com/jongbisdomHA en blijf op de hoogte van de laatste nieuwtjes!

UPDATE PROMO TOUR

WJD-promotietour in Hilversum. Eerste kaars WJD-sponsoractie overhandigd aan pastoor Dresmé.

HA!

JONG BISDOM
HAARLEM-
AMSTERDAM